PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

DELAVSKA ENOTNOST

2. AVGUSTA 1969 ŠT. 31, LETO XXVII

ZAVAROVALNICA SAVA

Centrala: LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 19/I
Poslovne enote: CELJE, ČAKOVEC, JESENICE, KOPER, KOPRIVNICA, KRANJ, KRŠKO, MARIBOR, MENGEŠ, MURSKA SOBOTA, NOVA GORICA, NOVO MESTO, POSTOJNA, TRBOVLJE in LJUBLJANA s poslovalnicama Zagreb in Rijeka

ODGOVOR SLOVENSKIH SINDIKATOV:

Ne moremo podpirati idej o razširjanju privatne zdravniške prakse

Delovne organizacije, člani sindikata, občinski sindikalni sveti, organizacije strokovnih sindikatov in tudi zdravstveni delavci zahtevajo, da se slovenski sindikati opredelijo proti nekaterim zahtevam in predlogom za razširitev privatne zdravniške prakse in proti najnovejšim idejam, naj bi se v okviru zdravstvene službe kot redna oblika zdravstvene pomoči in zdravstvenih storitev odprle ambulante za samoplačnike.

Sindikati so bili v svojem dosedanjem prizadevanju za napredek zdravstvene službe in za njeno sodobnejšo organizacijo ter zlasti za učinkovitejše zdravstveno varstvo delovnih ljudi zelo odločni v svojih stališčih in prav tako v svojih ukrepih. Napredek v zdravstvenem varstvu slovenskega prebivalstva je najtesneje povezan z napredkom in sodobnejšo organizacijo zdravstvene službe kot družbene dejavnosti. Sindikati so se pri tem zavzemali in se bodo tudi v bodoče dosledno usmerjali v svojih zahtevah za tako zdravstveno varstvo, ki naj bi bilo zagotovljeno in enako dostopno vsem zavarovancem ne glede na njihov socialni položaj in gmotne razmere. Varstvo zdravja in delovnih sposobnosti prebivalstva ni mogoče in se ne sme povezovati v odvisnost od možnosti posameznika in od dostopnosti zdravstvene službe. Politiko zdravstvenega varstva delovnih ljudi moramo razvijati in jo lahko razvijamo le v okviru zdravstvenega zavarovanja kot solidne oblike zagotavljanja enakih možnosti vsem občanom za uporabo zdravstvenih storitev. To pa bo mogoče le ob sistematičnem razvijanju take zdravstvene službe, ki bo dostopna vsem — od svojih osnovnih oblik do najvišjih specializiranih zavodov. Sindikati tudi ne morejo dati podpore idejam, ki bi lahko pomenile zapiranje možnosti, da vsak občan lahko uporabi in zahteva pomoč najbolj priznanih in uglednih zdravstvenih strokovnjakov.

Ne samo s stališča naših družbenih odnosov, ki zlasti na področju zdravstvenega varstva zahtevajo odpravljanje socialnih neenakopravnosti, marveč s stališča sodobne medicinske znanosti in vseh dognanj o organizaciji zdravstvene službe je nujno treba usmeriti razvoj naše zdravstvene službe v njeno funkcionalno povezanost in sodelovanje, nikakor pa je ne bi smeli razbijati z različnimi oblikami, ki delujejo proti njeni integraciji.

Sindikati odločno nasprotujemo vsaki obliki legaliziranja prakse, ki bi dejansko pomenila privatno prakso ob izkoriščanju družbenih sredstev, ki so vložena v zdravstveno mrežo in njene kadre, pa naj bi taka praksa služila posameznim zdravstvenim delavcem ali pa samo določenim kategorijam državljanov.

O teh vprašanjih so slovenski sindikati že zavzeli svoja stališča, tako ob uveljavljanju nove zakonodaje o organizaciji zdravstvene službe, kot tudi ob razpravah o bodočem razvoju zdravstvenega zavarovanja. Jeseni, ko se bodo nadaljevale razprave o ureditvi zdravstvenega zavarovanja v Sloveniji in o položaju ter perspektivi zdravstvene službe pri nas, bodo republiški sindikalni forumi ponovno obravnavali omenjene zahteve sindikalnih in drugih organizacij. Pri vseh odgovornih dejavnostih bodo odločno nasprotovali vsaki zamisli, ki bi pomenila družbeno-politično, socialno in etično nesprejemljive oblike uveljavljanja zdravstvenega varstva.

KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC

Kaj je socialistično?

Letos se je tik pred dopusti, kakor že nekajkrat v takšnem času, spet razplamtela razprava o tem, kaj je socialistično in kaj ne, kaj je moralno in kaj ne, vse do — kaj se v naši družbi sme in kaj ne. Na besednem bojišču pa so bili tokrat »nadpettonski« kamioni, vikendi — zidanice, razprodaja družbene zemlje, lik komunista itd. V tisku smo brali vroče napade na ljudi, ki da so se okoriščali s svojim položajem ali zvezami in si kaj zgradili ter se s tem oddaljili od »ciljev socializma« oziroma od »tistih idej in gesel revolucije in socializma, ki so že od nekdaj z zlatimi črkami zapisane v naših srcih in v naši zavesti«. Povrh vsega smo brali celo napad na način in potek obravnave takšnih pojavov na častnem razsodišču ZKS, ki da »krivcem« ni »porezalo glav«. Razen tega smo imeli priložnost, razumljivo, prebrati tudi nekaj ustreznih in času primernih visokodonečih misli o družbeni vlogi zasebnega dela, ki pa so vprašanje, kaj je socialistično in kaj ne, bolj zapletale kot razpletale.

V besedni boj, kje so meje socializma, bi se ne kazalo resno zapletati, če bi tisti, ki postavljajo količke, do kod se sme in do kod ne, ne bili skregani z osnovno logiko ekonomskega mišljenja in če bi s svojim početjem ne škodili prizadevanjem za uresničitev reforme. Tako pa — kar brez prizanašanja!

Prvič. S tem, ko smo se odločili za gospodarsko in družbeno reformo, se — če me spomin ne vara — nismo odločili za zastoj gospodarskega razvoja, za enakost in bratstvo v revščini, za zakonito škiljenje v tujo skledo in jemanje tam, kjer kaj je, ter dajanje tja, kjer zaradi slabega dela nimajo dovolj, ampak nasprotno — za reformo družbenih odnosov in zavesti, za ločitev sposobnih in manj sposobnih, za naglo povečanje proizvodnosti dela in življenjske ravni, za večje materialno in duhovno bogastvo posameznika, kolektiva in celotne družbe. Vsega tega pa ni mogoče doseči z moraliziranjem o liku ljudi (ali komunistov), ampak samo s sproščanjem ekonomskih zakonitosti, ki pa seveda učinkujejo, kakor je znano, tudi negativno na družbeni razvoj. Teh učinkov pa spet ni mogoče odstranjevati z aktivističnimi »hajkami«, ki navadno rodijo radikalne administrativne ukrepe — in škodljivo zavro učinkovanje ekonomskih zakonitosti — ampak le s premišljeno, vendar prožno ekonomsko politiko, takšno, ki zagotavlja zdravo gospodarsko rast. Samo tako je mogoče smotrno uravnavati naše gospodarsko in družbeno življenje, ne pa z moralnimi pridigami (kaj pa je drugega debata, kaj sme in kaj ne sme imeti komunist), prepovedmi dela (kaj pa je drugega »nadpettonska« kamionska afera), obdavčevanjem samo nekaterih oblik porabe (kaj pa je drugega obdavčitev vikendov, ne pa denimo, individualnega, kolektivnega ali družbenega razsipništva itd.). Ob tem kaže zastaviti še vprašanje: če

(Nadaljevanje na 4. strani)

SERGEJ KRAIGHER:

Oživljanje gospodarstva je odraz rezultatov dosedanjega izvajanja gospodarske reforme

Izvleček iz razgovora Sergeja Kraigherja s političnim aktivom RS ZSS

Med nedavnim razgovorom ožjega političnega aktiva RS ZSS s predsednikom skupščine SRS tov. Sergejem Kraigherjem je bila posebna pozornost posvečena vprašanju, kakšen je naš trenutni gospodarski položaj glede na zastavljene cilje gospodarske reforme.

Predsednik RS ZSS Tone Kropušek je s tem v zvezi dejal, da so ocene o izvajanju reforme zelo različne; nekateri zelo pozitivno ocenjujejo količinske pokazatelje gospodarskih gibanj, drugi pa spet menijo, da količinski premiki še ne pomenijo tudi kakovostnih sprememb v gospodarjenju in v odnosih, ki smo si jih začrtali z reformo.

KAKO OCENJUJEJO SINDIKATI NAŠ GOSPODARSKI POLOŽAJ?

V sindikatih menimo — je dejal tov. Kropušek — da so sedanja gospodarska gibanja ugodna, saj so povzročila povečanje produktivnosti, večjo poslovnost gospodarstva glede na zahteve zunanjega in notranjega tržišča, opazne pa so tudi spremembe v strukturi gospodarstva, saj je bilo v zadnjih dveh letih od 8 do 10 % stare proizvodnje nadomeščene z novo proizvodnjo.

Tov. Kropušek je pozitivno ocenil ukrepe ekonomske politike, ki so bili sprejeti lani in v drugi polovici letošnjega leta, dodal pa je, da se sindikati bojijo tega, da bi nekateri ukrepi zaradi svoje predimenzioniranosti lahko negativno učinkovali na stabilnost gospodarstva pa tudi na življenjski standard in na celotna gibanja — in to ne samo na ekonomskem, temveč tudi na drugih področjih.

S tem v zvezi je tov. Kropušek menil, da bi morali temeljito prediskutirati problematiko prikritih emisij, nepokritih investicij in nepokritih izgub v gospodarstvu, kar vse lahko spodkoplje stabilnost gospodarstva. Vprašanje zase je zaščita domače industrije, ki je v določeni meri nujna, obstajajo pa pritiski, da se zaščitijo vsa naša podjetja in to za vsako ceno, kar pa seveda lahko samo poveča nestabilnost gospodarstva. Vsakršna nestabilnost gospodarstva pa prizadene predvsem tiste kategorije delovnih ljudi, ki imajo najnižje osebne dohodke. Odtod tudi izvirajo vse večji pritiski na intervencijo države in na izjemno urejanje določenih kritičnih razmer. Sindikati menijo, da bi morali sproti in postopno zajeziti vse vire nestabilnosti, da se ne bomo na vsem lepem znašli pred tem, ko bi morali sprejeti celo vrsto ukrepov za stabilizacijo gospodarstva.

POUDARJANJE SAMO NEGATIVNIH POJAVOV POMENI VODO NA MLIN TISTIH, KI BI HOTELI KOMPROMITIRATI SAMOUPRAVLJANJE

Ko je ocenjeval sedanji položaj našega gospodarstva, je predsednik skupščine SRS tov. Kraigher dejal, da se mu zdi najbolj pomembno dejstvo, ki ga dokazujejo tudi različne analize, da je oživljanje našega gospodarstva vendarle odraz določenih rezultatov, ki smo jih dosegli z dosedanjim izvajanjem družbene in gospodarske reforme. Dokaz za to so tudi izvozna gibanja: dosegli smo ogromne skoke v težkih pogojih gospodarjenja in z nižjimi premijami, kot so bile v prejšnjih letih. Vse to velja še posebej za Slovenijo, ki prednjači v tem razvoju. V naši proizvodnji je prišlo do sprememb, ki so nas usposobile za konkurenco na zunanjem trgu; asortiment in kvaliteta sta se bolj prilagodila zahtevam trga. Ob zmanjšani zaščiti domače proizvodnje smo dosegli veliko prodajo blaga tudi doma, kar se kaže v zmanjšanju zalog; tudi to je — mimo drugega — dokaz, da smo osnovne tendence gospodarske reforme začrtali v pravi smeri.

(Nadaljevanje na 3. strani)

»PRIMAT« PO INTEGRACIJI S PODJETJEM »TOPIG«

Na novi prelomnici

V mariborski tovarni kovinske opreme »Primat« ni občutiti počitniškega zatišja. Njihovo poletje je podobno najbolj zagnanim poslovnim dnem klimatsko ugodnejših mesecev. V teh dneh sklepajo namreč izredno važne pogodbe in se z nekaterimi inozemskimi partnerji pogovarjajo o silno pomembnih stvareh, ki bodo bržčas usodne za nadaljnji razvoj tovarne.

V svoji 20-letni zgodovini Primat ne pozna padcev, subjektivnih kriz. Iz leta v leto je samo pot navzgor. Na tej poti je doslej dvakrat zajel zrak s polnimi pljuči in vsakič odskočil za nekaj korakov naprej: prvič se je to zgodilo pred približno desetimi leti, drugič letos. In sodeč po tem, o čemer so pred dnevi pripovedovali v Primatu, ne bo dolgo, ko bo ta kolektiv vnovič presenetil.

Pred desetimi leti so v Primatu zgradili sedanje tovarniške prostore in tedaj so zasnovali tudi nov proizvodni program. Večji del nekdanjega proizvodnega programa so opustili in na novo uvedli proizvodnjo opreme za notranji transport in opremo za skladišča ter gasilsko opremo. Pred štirimi leti so ustanovili obrat v Lendavi in tjakaj preselili proizvodnjo transportne opreme. Pred dvema letoma so modernizirali lakirnico za bencinske posode. Po funkcionalnosti se bojda z njo lahko kosa le še ena v Evropi.

Oglejmo si omenjeno pot skozi številčne naočnike: lani sta se v primerjavi z letom 1959 proizvodnja in realizacija povečali za šestkrat, dohodek za trikrat, amortizacijska sredstva za blizu desetkrat, ostanek dohodka je bil trikrat večji, izvoz

(Nadaljevanje na 4. strani)

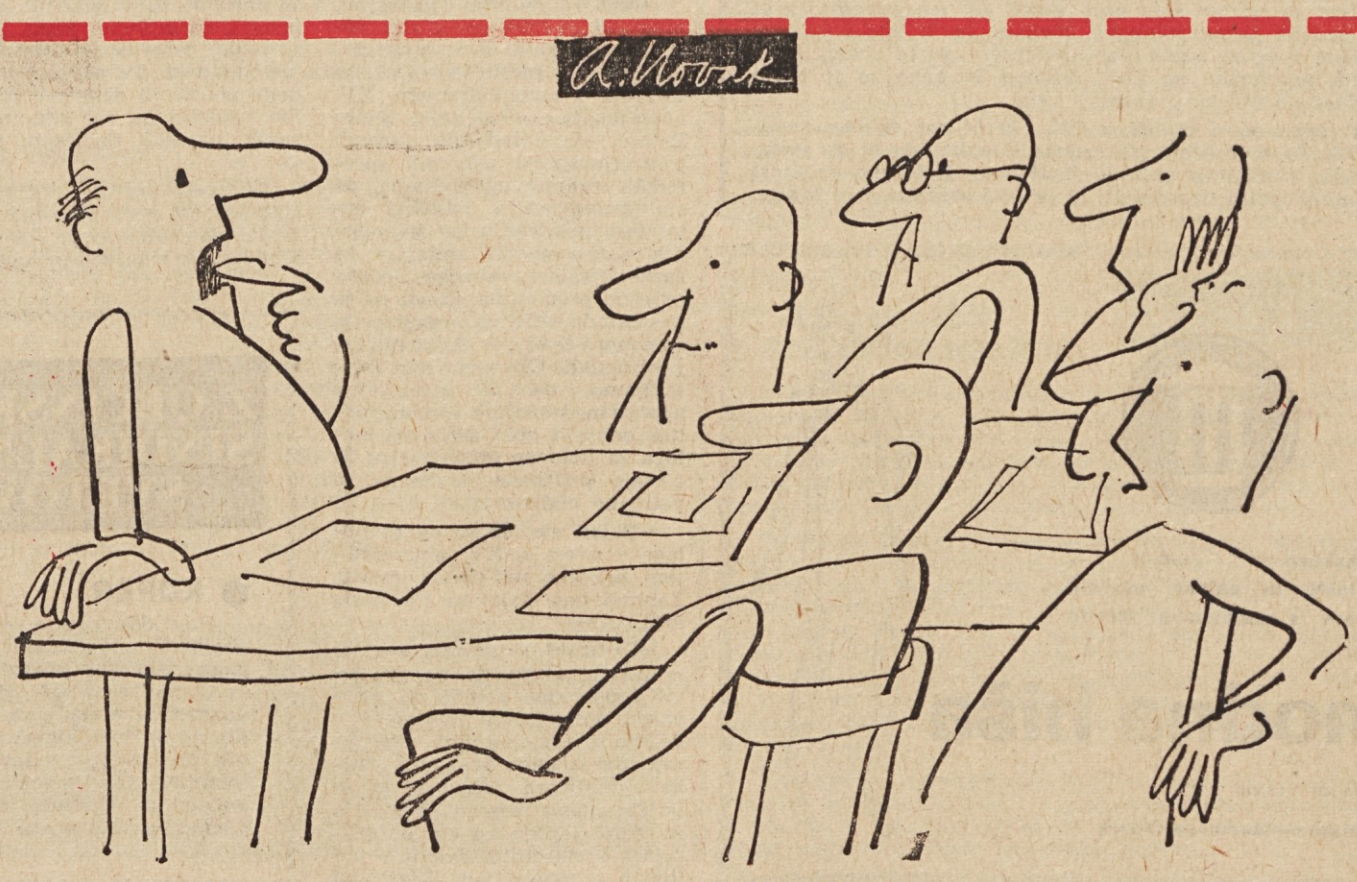

AKTUALNO

— Ne vem, zakaj se razburjamo zaradi naših slabih cest. Tujce je treba lepo navaditi, da bodo potovali z letali, pa je!

POHIŠTVO
lesnina

Spalnice, dnevne sobe, kuhinje, stoli, fotelji, kavči, omare vseh vrst, pisarniško, gostinsko in šolsko pohištvo, stilno in rustikalno pohištvo

Superavtomatični pralni stroji, hladilniki in štedilniki znamke NAONIS

Neuničljiva igiana najlonska obloga za vsak pod TAPISOM SOMMER

Poslovalnice v Sloveniji: Ljubljana, Celje, Koper, Kranj, Maribor, Nova Gorica, Murska Sobota, Zalec in ostale poslovalnice v vseh večjih mestih Jugoslavije

CENTRALA: LJUBLJANA TITOVA 51

REZERVIRANI STOLPEC

Franc Šift

direktor podjetja EMMI in član ObSS Slovenska Bistrica:

● Kakšno je vaše mišljenje o Delavski enotnosti in kaj sodite o nadaljnji usmeritvi centralnega glasila slovenskih sindikatov...?

Delavsko enotnost berem in spremljam njen razvoj že dolga leta. Po pravici povedano: časopis mi takšen, kakršnega poznamo danes, povsem ustreza. Res je sicer, da prinaša veliko gradiva, to je poročil in komentarjev z naših najvišjih sindikalnih forumov, ne zdi pa se mi to hiba, kot sodijo nekateri. Mene namreč zanima, o čem razmišljajo »na vrhu«, obenem tudi mislim, da mora biti sleherni sindikalni delavec seznanjen tako s tem, kar se dogaja v osnovnih sindikalnih organizacijah, kot s polemikami, priporočili in sklepi naših najvišjih sindikalnih forumov. Skratka, meni je naš sindikalni tednik tak, kakršen je, zares všeč.

Mislim pa, da bi bil lahko časopis še privlačnejši, če bi v njem bolj pogosto zasledili orise dela tudi iz manjših in celo najmanjših sindikalnih organizacij. Občutek imam namreč, da piše Delavska enotnost malce prepogosto le o velikih delovnih organizacijah in da obenem pozablja na tiste razmeroma majhne delovne skupnosti, ki bi lahko pogosto služile kot vzor dobrega gospodarjenja in učinkovitega samoupravljanja. Torej: Delavska enotnost bi morala pisati iz vseh krajev Slovenije, da bi postalo sindikalno glasilo zares last vsega članstva. Če bi želeli uresničiti to zamisel, bi morali vsekakor okrepiti in razširiti krog svojih sodelavcev. Brez dobro organizirane dopisniške mreže bi bilo namreč kaj takega skorajda nemogoče...

Naj še dodam, da se mi zdi zelo koristna vaša »pravna posvetovalnica«. Z njo pomaga iz zadrege glasilo sindikatov Slovenije vsem tistim, ki nimajo možnosti, da bi obiskali odvetnika. Sicer pa menim, da ne bi imelo smisla širiti vsebine časopisa, kot to želijo nekateri bralci, saj so poleg Delavske enotnosti vsakomur na voljo še številni časopisi in tedniki, ki so prepolni »zanimivosti« in »lahkega branja«.

Mirko Lebarič

tajnik Občinskega sindikalnega sveta Ljutomer:

● Kakšno je vaše mišljenje o Delavski enotnosti?

Menim, da postaja DE vse bolj list delavcev in obravnava različna vprašanja širšega področja Slovenije za razliko od prej, ko je bila preveč usmerjena na Ljubljano, premalo pa na odročne kraje. Tega sicer še zdaj v celoti ne izpolnjuje; a v tem ni le kritika uredništva, ampak tudi nas, ki se nismo znali poslužiti našega časopisa za objavo problemov in uspehov dela. Osnovni razlog je v tem, da nimamo ljudi, ki bi se ukvarjali z dopisovanjem.

Tudi v delovnih kolektivih na splošno ugodno ocenjujejo vsebino Delavske enotnosti. Vendar mnogi menijo, da bi morali pisati tudi o rešitvah nekaterih problemov, ki ste jih že načeli. Eden izmed takih primerov so prekinitve dela; ko so se dogodki razpletli, razen enega ali dveh primerov, nismo izvedeli za končno »sodbo«: kdo je bil pravi krivec, kdo je potem razvozljal problem in rešitev spet prav utiril. Ob teh vprašanjih bi se lahko razvila javna polemika. Menim, da bi bile take razprave v listu v oporo sindikalnim delavcem, da bi vedeli, kako posameznih problemov ne kaže reševati in kako se je treba takih nadvse občutljivih vprašanj lotiti.

Slišal sem o neki prilogi v Delu, ki bi naj deloma nadomestila DE. To ni rešitev. Ne smemo dovoliti, da bi se sindikalno glasilo skrčilo in ukinilo. Nasprotno, Delavsko enotnost je potrebno obogatiti, izpopolniti in še bolj razširiti med bralce.

ekskluzivni modeli — plašči in obleke modnih barv v omejenem številu

modna hiša

prodajni servis

Ljubljana—Maribor—Osijek

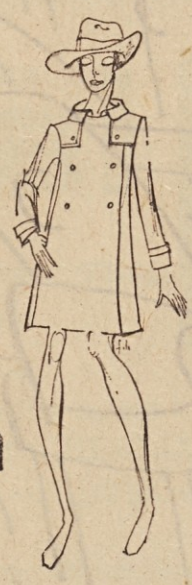

RAZGOVOR Z IVANOM MRAMORJEM, PREDSEDNIKOM OSNOVNE SINDIKALNE ORGANIZACIJE POSTAJE MILICE PTUJ

Miličnikov vsakdan — tokrat z druge strani

Pred žgočim opoldanskim soncem sva se umaknila za hladne stare zidove, kjer ima svoj sedež postaja milice Ptuj. Ne, nihče mi ni skrivil lasu niti se nisem pregrešila proti posamezniku ali družbi, kot se temu reče. Z Ivanom Mramorjem, vodjo obhodnega okoliša in predsednikom osnovne sindikalne organizacije postaje milice Ptuj sva kramljala o tem in onem, kar dan na dan spremlja življenje miličnikov. S te strani premalo poznamo može v svetlo modrih uniformah, ki so nepogrešljivi za naše varno osebno in družbeno življenje.

Cel splet nerešenih vprašanj pesti miličnike, toda razen redkih izjem, kot na primer razprave v skupščini, se vendar najbolj odgovorne institucije ne zganejo prav. Med osnovnimi vprašanji, ki grenijo miličnike, so neurejeni osebni dohodki. Ta problem je nekatere redke občinske skupščine spodbudil, da so primaknile nekaj dinarjev k osebnim dohodkom miličnikov na svojem območju.

Temu bi lahko rekli krpanje, ne pa družbeno reševanje najbolj občutljivega človekovega vprašanja.

Te trditve velja sicer nekoliko omiliti. Prvi poskusi, da bi celovito uredili tudi nagrajevanje miličnikov, so storjeni. Republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti se v svojem katalogu zavzema za pravično vrednotenje dela delavcev v družbenih dejavnostih, torej tudi miličnikov. Ptujski miličniki pozdravljajo ta prizadevanja svojega sindikata, kot je poudaril tovariš Mramor, katalogu pa le očitajo nekatere pomanjkljivosti.

»O tem smo v osnovni sindikalni organizaciji razpravljali,« je povedal Ivan Mramor. »Ugotavljamo nekatera nesorazmerja pri vrednotenju delovnih mest in celotni dejavnosti milice. Upoštevaje naravo in težo našega dela, menimo, da delo v milici še vedno ni pravilno ovrednoteno. Če upoštevamo izobrazbo, delovne izkušnje, odgovornost, napore, nevarnost delavcev v milici, je nujno potrebno spremeniti merila za ocenjevanje vrednosti delovnih mest v primerjavi z drugimi delovnimi mesti v drugih organih in delovnih organizacijah. Sodimo, da je potrebno bolj podrobno proučiti elemente za vrednotenje dela v milici.«

Lahko naštejete te elemente, da bomo tudi bolj spoznali vaš vsakdan?

»Kot pooblaščene uradne osebe se morajo delavci milice pri svojem delu ob vsakem času izpostavljati nevarnosti, da bi zavarovali življenje ljudi in premoženje občanov, čeprav bi bilo to nevarno za življenje miličnika. Po določilih 18. člena Temeljnega zakona o notranjih zadevah, morajo delavci milice nastopiti službo ob vsakem času in ne glede na to, ali so v službi ali ne. Delo milice ni vezano na določen delovni čas niti na dnevni delovni čas, ampak morajo opravljati svoje delo tudi v nočnem času, ob nedeljah in državnih praznikih, medtem ko je delavcem v drugih državnih organih in organizacijah zagotovljen prosti delovni čas in počitek. Sistematizacija delovnih mest v milici je odmerjena tako skopo, da ni mogoče preiti na 42-urni delovni teden, še manj pa na proste sobote. To je drugim delavcem v državni upravi in delovnih organizacijah zagotovljeno. Služba v milici je povezana pretežno s terenskim delom, ki mora biti opravljeno v vsakem času in ne glede na vremenske razmere. To zapušča občutne posledice na zdravstvenem stanju naših delavcev. Miličniki morajo pri svojih ukrepih često uporabiti različna prisilna sredstva, da bi lahko zagotovili javni red in mir in prijeli storilce kaznivih dejanj. Ti ukrepi so zvezani z veliko odgovornostjo in se je potrebno pri njih ravnati po zakonitih predpisih.«

Menite, da sestavljavci kataloga niso dovolj upoštevali vaših težkih življenjskih in delovnih razmer?

»Menim, da so bili pri oceni in vrednotenju delovnih mest v milici vsi ti elementi premalo upoštevani. Zato bi bilo nujno potrebno spremeniti tabelo v katalogu, v kateri so predlagani poprečni mesečni dohodki od osnovnega delovnega mesta miličnika do komandirja postaje milice. Prav tako je potrebno v katalogu določiti delovna mesta pomočnikov komandirjev oddelkov milice, saj ta delovna mesta v predlogu kataloga niso bila omenjena.

V pripombah na katalog nismo precizirali vrednosti delovnih mest in položaja v milici, marveč smo se zavzemali za to, da se oceni osnovno delovno mesto miličnika s srednjo izobrazbo z indeksnim razmerjem 200 in s poprečnim mesečnim dohodkom 1300 N-dinarjev. Delovno mesto komandirja milice I. kategorije pa se mora glede na odgovornost in obseg nalog razporediti v poprečno indeksno razmerje 400, vsa druga delovna mesta pa bi naj razporedili v teh mejah.«

Delovni dan miličnika sega daleč preko normalnega delovnega časa. Miličnik ne more reči, ne grem. Kako je nagrajen za delo, ki ga opravi preko delovnega časa?

»Tudi to vprašanje ni urejeno. Po določbah najnovejših navodil, ki jih je izdal republiški sekretariat za notranje zadeve in ki urejajo tako imenovano terensko nadomestilo za nadurno delo, je določeno, da gre delavcem milice ne glede na položaj in izobrazbo 2,50 dinarjev za opravljeno naduro v uradnih prostorih, 4 dinarje za terenske nadure — enako za dnevni in nočni čas — in 7 dinarjev za opravljene nadure v službe prostih dneh in ob državnih praznikih. Menimo, da so tudi ti zneski minimalni in niso v skladu z nagrajevanjem nadurnega dela, kot se je uveljavilo v drugih delovnih organizacijah.«

Ali vplivajo neurejeni osebni dohodki v milici tudi na kadrovske težave?

»To je glavni vzrok za pomanjkanje kadrov. V službo milice se prijavijo le redki, ki imajo potrebno srednješolsko izobrazbo, prav tako pa je tudi zelo malo takih, ki so končali popolno osnovno šolo. Zato menimo, da v katalogu zapisano stališče, naj leta službe oziroma stalnost ter delovne izkušnje ne bi bile merilo za višji osebni dohodek, ne more biti sprejemljivo spričo razmer v milici. Narava našega dela zahteva vedno večje delovne izkušnje in dobro poznavanje zakonitih predpisov, ki pa se zelo naglo menjavajo. Zato je prav, da bi tudi v prihodnje priznavali določen odstotek osebnega dohodka na osnovi stalnosti in delovnih izkušenj v naši službi.«

Neurejene materialne razmere v milici brzčas vlečejo za seboj še mnoga druga nerešena vprašanja. Katera?

»Mnogi miličniki, zlasti v odročnih krajih,« je dejal tovariš Mramor, »nimajo urejenih stanovanjskih razmer. Tudi v mestu ni to vprašanje povsem rešeno. Velike težave povzroča miličnikom v oddaljenih krajih od mestnih središč tudi šolanje njihovih otrok. Mimo vseh teh problemov pa pogrešamo večjo veljavo naše samouprave. Imamo samoupravne organe, nimajo pa dosti dela. Lahko sprejemamo notranje samoupravne akte, razporejamo tistih nekaj sredstev za vzdrževanje, lahko delimo variabilni del osebnih dohodkov, če so sredstva na voljo. Večje materialne osnove za samoupravo pa vendar nimamo. Zato menimo, da bi morale vse pristojne službe in organi vendarle posvetiti več skrbi miličnikom in njihovim kolektivom in tudi na tem področju hitreje ustvarjati pogoje za razvoj samoupravnih odnosov.

I. VRHOVČAK

KAKO SE BISTRIŠKI SINDIKATI PRIPRAVLJAJO NA JESENSKO OBDOBJE SVOJEGA DELA

Prednost ima uveljavitev XV. ustavnega amandmaja

Ko sem se pred dnevi pogovarjal v Slovenski Bistrici s predsednikom občinskega sindikalnega sveta Kvirom Petračem in podpredsednikom Božom Sternadom, razen po hudi poletni vročini skorajda ni bilo moč sklepati, da smo sredi poletja, sredi glavne sezone dopustov.

Beseda je tekla predvsem o letošnjih in bodočih nalogah sindikatov v Slovenski Bistrici in vseskozi sem imel občutek, da to poletje v Bistrici nihče ne misli izpreči.

»Med številnimi nalogami, ki si jih je letos zadal naš občinski sindikalni svet, šteje gotovo na prvo mesto široka akcija v zvezi z uveljavljanjem XV. amandmaja...« je dejal Kviro Petrač. »Iz dosedanjih razprav o uveljavljanju ustavnih sprememb namreč ugotavljamo, da sta strokovna in politična dejavnost poklicanih in odgovornih ustavnov ter organov za razvoj samoupravnega prava odločno premajhna. Zlasti pa je premajhna skrb za organizacijo samoupravljanja v delovnih organizacijah. Ob vsem tem ugotavljamo, da je ustvarjanje norm o medsebojnih samoupravnih odnosih zelo zahtevna naloga za delovne organizacije, ki nimajo primerne strokovne in politične podpore...«

»Dejali ste, da so danes naloge v zvezi s XV. amandmajem pri vas na prvem mestu. Zanima nas, kako se jih boste lotili...?«

»Občinski sindikalni svet si je zadal nalogo, da bo zagotovil neposredno pomoč pri reševanju posameznih problemov v delovnih organizacijah. Formirali smo skupino dvajsetih družbeno-političnih delavcev, ki se bo še v tem mesecu pripravila za delo, septembra pa bo pričela s konkretnim delom v delovnih organizacijah. Zdaj tudi že zbiramo želje delovnih organizacij, da se bomo potlej lahko z večjo gotovostjo odločili za metode dela. To skupino družbeno političnih delavcev pa bomo razdelili na več skupin, ter vsaki naložili določeno nalogo...«

Iz razgovora na občinskem sindikalnem svetu smo tudi razbrali, da nameravajo bistriški sindikati že v bližnji prihodnosti posvetiti svojo pozornost tudi razvoju gospodarstva v občini.

»Danes, ko postaja vprašanje sodobnega in perspektivnega gospodarjenja v Sloveniji vse bolj aktualno vprašanje, da je čas, da se tudi sindikati v občini temeljiteje dotaknejo tega problema in da prispevajo svoj delež. Želimo in prizadevali si bomo, da bi se utrdili temelji delovnih organizacij v naši občini in da bi bil jutri kos kruha, ki ga prejemajo delavci za svoje delo, večji od današnjega. To je naša druga glavna letošnja naloga. Operativnega plana sicer še nismo izdelali, lahko pa rečemo, da bomo pritegnili k reševanju teh problemov tako samoupravne organe kot strokovnjake...« sta nam povedala sogovornika na ObSS Slovenska Bistrica.

-a

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

● KOPER

Pred dnevi se je sestala na obalnem sindikalnem svetu v Kopru skupina strokovnjakov in članov sindikata, da bi se dogovorila o akciji za spreminjanje in dopolnjevanje internih predpisov v delovnih kolektivih, kot to terjata XV. amandma zvezne in XIII. amandma slovenske ustave. Ta skupina bo izdelala poseben program dela za pomoč delovnim kolektivom, o ustanovitvi in o nalogah te delovne skupine pa bo obalni sindikalni svet obvestil vse delovne organizacije na obali, da bi se tako lahko obrnile nanjo za nasvete in pomoč. Skupina bo organizirala tudi poseben seminar za predsednike sindikalnih organizacij v gostinstvu, obrti in trgovini, ki bo posvečen urejanju interne zakonodaje.

kc

● MURSKA SOBOTA

Na nedavnem plenumu občinskega sindikalnega sveta Murska Sobota so člani med drugim razpravljali tudi o gradnji bolnišnice v tem mestu. Člani plenuma so sklenili, da bodo sindikati v celoti podprli akcijo za zbiranje sredstev. Zato je plenum občinskega sindikalnega sveta priporočil vsem osnovnim sindikalnim organizacijam, naj prispevajo za gradnjo nove bolnišnice iz sredstev članarine, ki jim ostaja, hkrati pa naj pozovejo članstvo, da tudi s samoprispevki podpro to akcijo. Občinski sindikalni svet v Murski Soboti je sklenil pozvati tudi vse samoupravne organe v delovnih organizacijah, da v mejah finančnih možnosti podpro gradnjo bolnišnice.

A. H.

MARIBORSKI SINDIKATI:

Razširimo naš list!

Pred dnevi so v mariborskem občinskem sindikalnem svetu razpravljali o razširitvi Delavske enotnosti in o nalogah sindikatov s tem v zvezi. Ugotovili so, da je na mariborskem področju zaposlenih kakih 70 tisoč delavcev, Delavsko enotnost pa prejema le 1.200 naročnikov. Člani občinskega sindikalnega sveta so tudi ugotovili, da je bilo v prejšnjih letih število naročnikov znatno višje. Ob tem pa so člani mariborskega sindikalnega vodstva menili, da ne kaže iskati vzrokov za zmanjšanje števila naročnikov v konceptu ali v vsebini Delavske enotnosti, pač pa predvsem v spremenjenem položaju osnovnih sindikalnih organizacij.

Glede tako slabe razširjenosti glasila lastne organizacije, so se sindikati v Mariboru odločili, da bodo na jesen začeli z intenzivnejšo akcijo za pridobivanje novih naročnikov. Zadali so si nalogo, da naj bi število naročnikov od prejšnih 2 % že letos povišali na 3 odstotke vseh zaposlenih, v naslednjem letu pa vsaj na 4 %. V tej akciji bo občinski sindikalni svet opozoril osnovne sindikalne organizacije, da je Delavska enotnost po svojem bistvu glavno komunikacijsko sredstvo v delovanju slovenskih sindikatov od osnovne organizacije pa do najvišjih organov in obratno — ter da je zato list za vse sindikalne delavce nujno potrebna oblika in metoda političnega delovanja. Ker pa je delen vzrok za šibko razširjenost glasila slovenskih sindikatov na mariborskem področju bržčas tudi v tem, da so v listu sorazmerno slabo predstavljeni problemi mariborskega bazena, so se v mariborskem občinskem sindikalnem svetu odločili, da bodo pomagali uredništvu pri razširjanju mreže dopisnikov in da se bodo ob posebno pomembnih akcijah sindikatov poslužili posebnih izdaj Delavske enotnosti kot načina za podrobnejše informiranje članstva.

A. M.

inles
OKNA
VRATA
POLKNA
PRODAJA NA KREDIT
ribnica

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

PANONIJA Ptuj

ČESTITA VSEM OBČANOM OBČINE PTUJA ZA OBČINSKI PRAZNIK

Oživljanje gospodarstva je odraz rezultatov dosedanjega izvajanja gospodarske reforme

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tov. Kraigher je poudaril, da je predvsem važno ugotoviti dejansko stanje v gospodarstvu. Stalno namreč poudarjamo samo negativne pojave, ki spremljajo naš razvoj, in mnogo govorimo o neodgovornosti posameznih odgovornih oseb. To pa slabo vpliva na ljudi in pomeni vodo na mlin tistim, ki bi hoteli kompromitirati samoupravljanje; zato se je takim ocenam bolje izogibati.

PRAVILNO USMERJANJE IZVOZA — EDEN OD GLAVNIH POGOJEV GOSPODARJENJA

Glede osnovnih odnosov v proizvodnji lahko ugotovimo — je nadaljeval tov. Kraigher — da smo naredili določene kvalitetne premike, ki pa so manjši, kot bi ustrezalo tempu razvoja gospodarstva. Tu se začenjamo srečevati s problemi; v celotnem povojnem razdobju smo naš gospodarski razvoj dokaj negotovo usmerjali in se sproti popravljali, kakor je zahteval trenutni položaj. To so spremljali večji znaki gospodarske nestabilnosti in večje politične težave, kot pa bi bilo možno in kot bi ustrezalo našim družbenim in gospodarskim osnovam ter možnostim razvoja, ki smo ga dosegli.

Pravilno usmerjanje izvoza je eden najvažnejših pogojev gospodarjenja. Dejstvo je, da ni bila izpolnjena naša zahteva in temeljna predpostavka, da mora izvoz rasti hitreje od uvoza. Prav tako ni bila izpolnjena zahteva, da mora biti uvoz manjši od povečanja proizvodnje. Zaradi tega moramo neskladja v celotni proizvodnji in potrošnji pokriti z uvozom — in to večjim, kot so naše proizvodne možnosti. Težko je pričakovati, da se bo izvoz še povečal, saj je doslej rastel res zelo hitro.

POMANJKLJIVOSTI GOSPODARSKEGA SISTEMA

Sedanji položaj gospodarstva nam odkriva nekatere pomanjkljivosti gospodarskega sistema. Med njimi je ena najvažnejših nedvomno ta, da gospodarske organizacije še vedno niso nosilci vseh osnovnih odločitev v razdeljevanju dohodka, ki ga ustvarjajo. Imeti pa bi morale tako vpliv na razdelitev sredstev za akumulacijo in potrošnjo, kakor tudi na razdelitev za razširjeno reprodukcijo, osnovna in obratna sredstva itd.

Brez dvoma smo v sistemu razširjene reprodukcije napravili korak naprej od starega administrativnega sistema s tem, da smo oblike koncentricije sredstev prenesli na banke. Od začetka smo omogočali neposredno združevanje sredstev podjetij na skupnih proizvodnih, finančnih in razvojnih programih, vendar se ta proces ni odvijal dalj od koncentracije sredstev v bankah. Mimo tega smo še vedno zavestno šli na to, da bomo do konca leta 1970 morali izpolnjevati obveze iz prejšnjega sistema financiranja investicij, ki zelo vežejo tekoča sredstva podjetij, ki jih ustvarjajo po sistemu participacije. Vezani smo tudi na odplačevanje dolgov, ki smo jih za te investicije prevzeli nase, kar zopet postavlja zahtevo po večji koncentraciji sredstev. V tem smo naredili velik korak naprej, saj so sredstva, s katerimi sedaj razpolagajo podjetja, precej večja, kot so bila do leta 1965.

Nismo pa naredili koraka naprej glede osamosvajanja podjetij pri razpolaganju z obratnimi sredstvi. Že od leta 1962 naprej smo si stalno prizadevali, da bi podjetja prišla do lastnih obratnih sredstev, dejanske razmere pa so take, da se podjetja za obratna sredstva v pretežni meri poslužujejo bančnih kreditov in je zato njihovo tekoče poslovanje vedno bolj odvisno od bank.

POSLEDICE POMANJKANJA LASTNIH OBRATNIH SREDSTEV PODJETIJ

Delovne organizacije najemajo kredite za trajna obratna sredstva. To so večinoma kratkoročni bančni krediti, ki se stalno obnavljajo in se tako spreminjajo v trajna obratna sredstva — seveda pod večjo obrestno mero. To povečuje maso sredstev, ki se koncentrira v bankah. Podjetja te kratkoročne kredite delno res porabijo za pokritje kratkoročnih obveznosti, drugi del teh sredstev pa usmerjajo v investicije. Tako kupci ne morejo poravnati obveznosti do dobaviteljev; ker podjetja v svojem poslovanju niso odvisna predvsem od svojih lastnih obratnih sredstev, tudi niso v polni meri sama odgovorna za neoviran proces svoje proizvodnje, za svojo likvidnost in za izvrševanje obvez do družbe in poslovnih partnerjev.

Če ne bomo naredili korenitih sprememb tudi na tem področju — je poudaril tov. Kraigher — bo zelo težko voditi selektivno politiko. Banke se lahko odločijo za selektivno politiko le tedaj, če imajo posamezne delovne organizacije lastna obratna sredstva, ki jim omogočajo normalno poslovanje — tako pa so sedaj tako rekoč prisiljene dajati kredite vsem podjetjem.

Zvezni izvršni svet se je odločil za mirnejšo restriktivno politiko, ki pa bo — če bo res izpeljana — morala privesti do izboljšanja likvidnosti v gospodarstvu. Brez dvoma pa te politike ne bo mogoče uresničiti, ne da bi prišlo do konfliktnih situacij. Od subjektivnih dejavnikov v posameznih delovnih organizacijah bo odvisno, kako bodo znali uskladiti interese svojih organizacij v okviru razpoložljivih sredstev, s katerimi bodo razpolagale banke, in kako bodo znali medsebojne obveznosti urejati, tako da se začne razčiščevati zdajšnja nelikvidnost. Nesmiselno pa je še nadalje na različne načine ohranjati pri življenju delovne organizacije, ki so nelikvidne zaradi svoje gospodarske nesposobnosti, neracionalnega poslovanja, nezdrave osnove ipd. V teh primerih se ne kaže odločati za sanacijo, temveč za likvidacijo; to pa je vezano na močno družbeno-politično akcijo vseh pristojnih dejavnikov, saj bi le tako lahko te probleme odpravili brez večjih zapletov.

M. P.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasila republiškega sveta ZS za Slovenijo, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik

MILAN POGAČNIK

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Dalmatinova ul. 4. poštni predal 313/VI, telefon uredništva 316-672, 316-695, 312-402 in 310-033, uprave 310-033. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-991, devizni račun pri Kreditni banki in hranilnici Ljubljana, št. 501-620-7-22000-10-3204-486 — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 S-din — Naročnina je četrtletna 6,50 N-din - 650 S-din - polletna 13 N-din - 1300 S-din in letna 26 N-din - 2600 S-din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tisk in kliši ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

Ob zaključku redakcije

Ljutomer, 30. julija.

Danes so se v organizaciji občinskega sindikalnega sveta Ljutomer sestali predstavniki sindikalnih organizacij kmetijskih delovnih kolektivov, komunalnega zavoda za socialno zavarovanje in republiški poslanec socialno zdravstvenega zbora in razpravljali o vprašanju delovne dobe nekdanjih viničarjev.

Zgovorni primeri in podatki pričajo, da smo sicer v Sloveniji viničarske odnose odpravili, vendar nismo hkrati tudi rešili številnih nerešenih vprašanj nekdanjih viničarskih delavcev. Prosilcem je bila priznana le delovna doba za pokojnino iz viničarskega razmerja, toda to ne velja tudi za druge odrasle družinske člane, ki so opravljali enako delo kot glavar družine. Po nekaterih nepopolnih podatkih je na ptujskem, ormoškem, ljutomerskem in radgonskem področju približno 700 takih delavcev, ki žive zato v težkih socialnih razmerah. Na posvetu so menili, da rešitve tega specifičnega vprašanja na področju omenjenih občin ne more zavreti pomanjkanje sredstev skladov socialnega zavarovanja. Prav tako so dejali, da teh zahtev ni potrebno uresničevati s posebnim zakonskim določilom, ampak le s spremenjeno sodno prakso.

O tem posvetu, njegovih zaključkih in načrtih za nadaljnjo akcijo, bomo podrobneje poročali v naslednji številki našega lista.

V.

... v jugoslovanskih sindikatih

Centralni svet

SINDIKATI V JAVNI RAZPRAVI O POKOJNINSKEM ZAVAROVANJU

Kot je znano, je zvezna skupščina dala v javno razpravo predloge za izpopolnitev sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. O tem je razpravljalo ob koncu junija tudi predsedstvo Sveta ZSJ in prav v teh dnevih objavilo svoje zaključke. Iz tega dokumenta povzemamo naslednje ugotovitve in sklepe:

Sindikati so že prej opozarjali, da smo v prvih letih uresničevanja gospodarske reforme reševali nekatere aktualne družbene in gospodarske probleme s pomočjo skladov pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kot na primer to velja za sproščanje odvečnega števila delavcev v gospodarstvu, za valorizacijo pokojnin brez ustreznega pokritja v pokojninskih skladih itd. S tem pa je naglo naraščalo število upokojencev in delovnih invalidov. Število starostnih pokojnin je v minulem letu doseglo številko 390.558, število invalidskih pokojnin pa se je celo povzpelo na 400.553. Povprečna stopnja prispevka iz osebnih dohodkov za pokojnine in invalidnine je znašala 11,43 %. Vse to pa izpričuje, da so v tem obdobju nesorazmerno porasli stroški skladov pokojninskega in invalidskega zavarovanja, kar je po drugi strani spet vplivalo na zaostritev nekaterih drugih problemov, kot so, denimo, razlike v pokojninah med starimi in novimi upokojenci, usklajevanje pokojnin z ekonomskimi gibanji in drugo.

Zavoljo tega predsedstvo jugoslovanskih sindikatov sodi, da je treba bistveno spremeniti sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Predsedstvo Sveta ZSJ podpira glavne predloge za izpopolnitev sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja zvezne skupščine, saj se v njih zrcalijo načela, sprejeta na IX. kongresu ZKJ in na VI. kongresu jugoslovanskih sindikatov. Predsedstvo tudi sodi, da bi se morali spričo ekonomske in družbeno-politične pomembnosti te problematike vključiti v razpravo prav vsi družbeni dejavniki in družbeno-politične sile. Samo v tem primeru bomo namreč lahko po mnenju predsedstva Sveta ZSJ zagotovili učinkovito usklajevanje odnosov na tem področju s splošnim razvojem družbeno-ekonomskih odnosov. Hkrati pa je treba po republikah zagotoviti tudi vso potrebno dokumentacijo, saj zvezna poprečja ne zadostujejo, da bi na njih zgradili sodoben sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Razen tega je treba zagotoviti, da bodo v javni razpravi enakopravno obravnavani prav vsi predlogi, ki zadevajo posamezne rešitve.

Predsedstvo ZSJ opozarja v svojih sklepih, da bi morali sindikati v delovnih programih konkretizirati naloge in akcije v javni razpravi. Ker se bodo tako samoupravni kot tudi ekonomski odnosi na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja oblikovali prvenstveno po republikah, predsedstvo Sveta ZSJ še posebej poudarja pomen in odgovornost republiških sindikalnih svetov. Le-ti naj bi se poleg usklajevanja stališč o skupnih vprašanjih v okviru zveze aktivno vključili tudi v oblikovanje konkretnih predlogov republik, analizirali naj bi položaj posameznih kategorij delavcev, zagotovili naj bi sodelovanje s predstavniškimi organi v republiki in z občinskimi sindikalnimi sveti itd.

V nadaljevanju poudarja dokument predsedstva Sveta ZSJ, da bi morali sindikati že v obdobju priprav strokovnih študij in analiz z vso pozornostjo analizirati razmere upokojencev, upokojenih po splošnih predpisih, še posebej pa razmere tistih upokojenih delavcev iz neposredne proizvodnje, ki zavoljo zdajšnjih slabosti v pokojninskem sistemu žive v težkih gmotnih razmerah. Predsedstvo slednjič opozarja vse sindikalne organe in organizacije, naj se drže rokov za javno razpravo, sicer se bo reševanje teh sila perečih problemov samo zavleklo.

Srbija

SINDIKAT NI ZADOVOLJEN Z GOSPODARJENJEM

Letna konferenca sindikata rudarsko-metalurško-kemičnega kombinata »Trepča« v Zvečanu je bila kritična. Predsednik te največje organizacije sindikata v kosovsko metohijski pokrajini je namreč pred delegati kritično pripomnil: vsiljuje se mi občutek, da niti sindikati niti samoupravni organi niti strokovne službe niso posvetile dovolj pozornosti proizvodnji.

Ta očitek postane razumljiv ob poznavanju nekaterih dejstev: plana proizvodnje v kombinatu »Trepča« v minulem poslovnem letu niso izpolnili, nekateri obrati so poslovali celo z izgubo, kreditne obveznosti kombinata pa so presegle njegovo akumulacijo. Razen tega so nekaj milijard starih dinarjev pobrali bolezenski izostanki: v minulem letu je bil vsak delavec v poprečju po 22 delovnih dni na bolniškem dopustu, skupno pa je kombinat izgubil 221.812 delovnih dni, ne upoštevaje pri tem boleznine zavoljo poškodb na delovnem mestu in zavoljo poklicnih obolenj.

Tudi letošnji rezultati niso posebno spodbudni: v prvih petih mesecih zaostaja kombinat za planskimi predvidevanji in samo v obratih v Kosovski Mitrovici so v tem obdobju že dosegli 20.000 ur neupravičenih izostankov z dela.

Pravna posvetovalnica DE

● VPRAŠANJE:

V prejšnji delovni organizaciji, kjer sem bil zaposlen, mi je prenehalo delo z 31. majem ter sem pred prenehanjem dela tudi v celoti izkoristil svoj redni letni dopust. Sedaj sem zvedel, da so po sklepu delavskega sveta priznavali 400,00 N-din nadomestila za koriščenje letnega dopusta, vendar so ta znesek priznavali le delavcem, ki so izkoristili dopust in ki so v letošnjem letu bili več kot 5 mesecev v delovnem razmerju pri tem podjetju, medtem ko so drugim, to je tistim, ki so bili zaposleni manj kot 5 mesecev in ki so obenem izkoristili svoj redni letni dopust, priznali to nadomestilo le v sorazmerju s trajanjem rednega delovnega razmerja v tem podjetju. Zanima me, ali sem upravičen do nadomestila za koriščenje letnega dopusta v celotnem znesku, to je 400,00 din, ali le do petih dvanajstin tega zneska, ker sem delal v tem podjetju le 5 mesecev?

B. P. — LJUBLJANA

● ODGOVOR:

Nadomestila, ki ga priznavajo delovne organizacije svojim delavcem za koriščenje rednega letnega dopusta, ter način, kako delavci pridobijo pravico do tega nadomestila, določajo delovne organizacije povsem samostojno. Praviloma bi določila o načinu koriščenja tega nadomestila moral vsebovati pravilnik o delitvi osebnih dohodkov ali kak drug splošni akt, kjer delovna organizacija ureja delitev osebnih dohodkov in določa način pridobivanja različnih nadomestil. Kljub temu pa smatram, kar je doslej bilo tudi potrjeno v sodni praksi, da je glede določanja pravice do nadomestila za čas koriščenja letnega dopusta pristojen to določati s sklepom tudi najvišji samoupravni organ delovne organizacije. V takem primeru tudi smatram, da je zakonito določilo, da se priznava delavcu kljub temu, da je izkoristil svoj letni dopust v celoti, nadomestilo za koriščenje letnega dopusta v sorazmerju s časom delovnega razmerja v koledarskem letu. Če je tako bil sprejet v vaši prejšnji delovni organizaciji sklep, da se vam priznava le pet dvanajstin tega nadomestila, ker ste prebili na delu v tej delovni organizaciji letos le pet mesecev, večjega nadomestila od te delovne organizacije ne bi mogli zahtevati.

A. POLJANŠEK

● VPRAŠANJE:

V podjetju sem prejel odpoved zaradi zmanjšanja obsega poslovanja. Imam trimesečni odpovedni rok, ki je začel teči s 15. 7. tega leta. Sporočeno mi je bilo, da lahko v tem času iščem novo zaposlitev 2 uri na teden. Ker smatram, da je to premalo in da v tem času le težko najdem novo zaposlitev, bi rad vedel, ali predpisi določajo, koliko časa imam pravico v času odpovednega roka iskati novo zaposlitev. Zanima me tudi, kakšno nadomestilo osebnega dohodka mi mora podjetje izplačevati za ta čas.

L. R. — CELJE

● ODGOVOR:

Temeljni zakon o delovnih razmerjih določa v 11. členu samo to, da ima delavec pravico med delom odhajati iz delovne organizacije, da bi našel zaposlitev v drugi delovni organizaciji. Delovna skupnost mora v splošnem aktu določiti, kdaj in koliko časa sme biti delavec odsoten iz delovne organizacije. Glede na to določilo morate torej pogledati vaše splošne akte, zlasti pravilnik o delovnih razmerjih, v katerih mora biti določeno, koliko časa imate pravico med delom odhajati iz delovne organizacije zaradi iskanja nove zaposlitve. Če je v tem splošnem aktu določeno, da imate pravico odhajati več kot 2 uri, potem morate zahtevati od odgovornih ljudi v podjetju, da ravnajo v skladu z določilom pravilnika. Če pa tudi splošni akti vašega podjetja določajo, da lahko odhajate samo 2 uri na teden, potem lahko predlagate, da samoupravni organi to določilo spremenijo. V času, ko ste odsotni iz delovne organizacije, imate pravico do nadomestila, ki ustreza povprečni akontaciji osebnega dohodka, ki ste ga imeli v preteklih treh mesecih.

MITJA STUPAN

KUPON za pravno posvetovalnico DE

Kaj je socialistično?

(Nadaljevanje s 1. strani)

so posamezniki pri nas res že tako bogati, da morajo skrivati denar (nakupovati neobdavčene vrednosti, luksuzno opremljati stanovanja), zakaj ne razmislimo o združitvi tega premalo izkoriščenega kapitala za splošne družbene namene, denimo z razpisi namenskih posojil, s spodbujanjem varčevanja itd.

Drugič. Aktivistična »hajka« na lastnike posameznih oblik materialnih dobrin (avto, stanovanje, motorni čoln), ki so si jih pridobili po zakoniti (in moralni) poti, z nadpovprečno proizvodnim in družbeno priznanim delom, je gospodarsko in politično škodljiva tudi zato, ker je naperjena zoper najbolj sposobne ljudi, kolektive in družbeno-politične skupnosti z zahtevo, naj odštevajo več za kakršnekoli že — tudi za nesmotrne — potrebe manj sposobnih in manj delavnih posameznikov, kolektivov in družbeno-političnih skupnosti. Res je: vzeti tistim, ki imajo in dati tistim, ki nimajo — to je geslo revolucije, toda če so si tisti, ki kaj imajo, tisto, kar imajo, pridobili z delom, po izmerljivih, na trgu priznanih (in progresivno obdavčenih) rezultatih dela, potem je takšno dajanje in jemanje (ki pri nas poteka v različnih prikritih in odkritih oblikah) škodljivo za družbeni razvoj, saj daje le potuho premalo sposobnim, ker jim omogoča življenje na tuj račun. Navsezadnje je takšno pretakanje dohodka, ustvarjenega z delom, tudi protiustavno. Od gesla: tisti, ki več ima, naj tudi več da, pa jasno, ni več daleč do sodbe: kdor s svojim delom zasluži več kot znaša povprečje (in si za ta denar kaj vidnega kupi), se oddaljuje od socializma. To pa je že čista kitajščina!

Tretjič. Vse kaže, da poletnim debatam o vikendih, ceneni družbeni zemlji in o visokih zaslužkih botruje ali nepoznavanje osnovnih ekonomskih pojmov (kako bi sicer lahko potekale tako brez namigov, da je mogoče pri nas prav vse »bogataše« ukrotiti ali z doslednim nagrajevanjem po delu ali z davki) ali pa čisto navadna kranjska zavist ob pogledu v sosedovo skledo. Namesto, da bi se vprašali, zakaj ima ta toliko, pravimo: glej ga, sovražnika socializma! In že sledi aktivistična »hajka«, s pomočjo katere si prizadevamo odstraniti posledice naše pogosto premalo premišljene ekonomske politike, ne proučimo pa vzrokov tega pojava in se šele nato odločimo za ukrepe. Zavist pa bolj gloda kot vzpodbuja, čeprav je uzakonjena z večinskim pritiskom podpovprečno sposobnih delov gospodarstva in družbe.

Zato zagovorniki enakosti, ki ne temelji na delu, delajo uresničevanju reforme medvedjo uslugo.

Prav zato smo nenehno dolžni preprečevati »hajke« zoper posamezne oblike porabe dohodka, ki naj bi jo administrativno uravnavali, saj takšno početje nasprotuje zakoniti logiki našega gospodarskega razvoja, ki na njej temelji reforma. Zato smo tudi dolžni jasno povedati, da so ljudje, ki postavljajo količke ob vprašanju, kaj je še socialistično in kaj ne (in imajo pri tem v mislih kvadratne metre zemlje, tone in lastništvo, ki bije v oči, ne pa novih družbenih odnosov) — nasprotniki reforme.

VINKO BLATNIK

LPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ● KOMENTATORJEV STOLPEC ●

Na novi prelomnici

(Nadaljevanje s 1. strani)

dvanajstkrat, vrednost osnovnih sredstev se je desetkrat povečala, število zaposlenih za dobro tretjino, proizvodnost dela pa je po fizičnem obsegu narasla za trikrat, po vrednosti pa za štirikrat. Pod črto primerjalne bilance sodi odločilen podatek, ki je v glavnem pripomogel k takšnemu vzponu: v zadnjih desetih letih je Primat investiral v osnovna sredstva 10.071.525 N-dinarjev, od tega skoraj polovico v strojno opremo.

ZDRUŽITEV S PODJETJEM »TOPIG«

Za trenutek je »Primat« dosegel svoj vrh in odločiti se je bilo potrebno, ali plezati na nove vrhove ali obtičati na svojem. Prvo je pomenilo skupno 20 milijonov dinarjev lastnih in bančnih sredstev za razširjeno reprodukcijo. Sredi razmišljanja, kako se lotiti novih »podvigov,« se je v račune vmešal »TOPIG«.

Tovarna pralne in gospodinjske opreme »TOPIG« je bila del združenega podjetja elektroindustrije in splošne montaže — HIMO v Mariboru. Čemu bi pogrevali, povejmo le, da je bil Topig v zelo nezavidljivem gmotnem položaju in da so delavci prejemali zelo nizke osebne dohodke. Vsi računi pa so vendarle kazali, da bi združitev Primata s podjetjem Topig prinesla obema partnerjema velike koristi. Primat bi lahko uresničil svoj program razširjene reprodukcije in v svoj gospodarski ritem pritegnil tudi Topig. To bi pomenilo dobre gospodarske rezultate in višje osebne dohodke za delavce v podjetju Topig.

Vse to sta oba kolektiva premlela in se odločila za pripojitev podjetja Topig k Primatu. Mimogrede: delavci v podjetju Topig niso sodelovali v referendumu, ker je po statutu združenega podjetja lahko odločal o tovrstni usodi tovarne s poslovno izgubo le osrednji delavski svet. Ne glede na tako določilo v statutu pa so se delavci v podjetju Topig v podrobnostih poučili, h komu gredo, kakšna bo njihova prihodnost in se za to svojo prihodnost odločili na sestanku z javnim glasovanjem.

SADOVI ZDRUŽITVE

Pol leta pod skupno streho je mimo. Medtem pa so se list za listom začele uresničevati teoretične napovedi elaborata o družbeno-ekonomski upravičenosti združitve. Delavci podjetja Topig so se v osebnih dohodkih izenačili z delavci v Primatu. Ne zato, da bi Primat držal besedo, ki jo je zastavil pred pripojitvijo.

V Primatu, starem in novem, vlada čvrst zakon: za vsako delovno enoto ugotavljajo rezultate na osnovi mesečnih planiranih finančnih pokazateljev. Uveden imajo direct costing sistem, se pravi, da že vnaprej planirajo, koliko mora posamezni obrat ustvariti. Osebni dohodki so torej lahko le rezultat ustvarjalnega dela in uspešnosti delovne enote. Tako načelo ne velja le za proizvajalce, ampak tudi za organizatorje proizvodnje. Za te še posebej trdo. Če delovna enota ne uresniči planskih obveznosti, to najprej občutijo organizatorji proizvodnje, saj se jim lahko osebni dohodki znižajo za petino. In nasprotno: dobro organizacijo dela, izpolnjevanje planskih obveznosti stimulirajo višji osebni dohodki.

Ko že govorimo o tako imenovanem osebnem faktorju, povejmo še to, da pripojitev podjetja Topig k Primatu ni povzročila kadrovskih pretresov. Vodilni delavci so dobili svoji sposobnosti ustrezno delovno mesto v skupnih strokovnih službah. Za uspešnost integracije to ni tako pomembno. Prav tako pa so ohranili delo v združenem podjetju tudi vsi proizvodni delavci. Z uspešno integracijo se je povečal obseg proizvodnje in odprli so celo nova delovna mesta. Na novo so sprejeli 80 delavcev, v kratkem jih bodo še 60. Nekdanji kolektiv Primata je štel 570 zaposlenih, združeno podjetje jih šteje kakih 1300. Med njimi je na primer 15 diplomiranih inženirjev, 30 inženirjev prve stopnje, tehnikov že več ne štejejo, 12 ekonomistov prve stopnje in dva diplomirana pravnika.

Polletni poslovni rezultati, ki so hkrati polletni sad integriranega podjetja, kažejo, da se je obseg proizvodnje povečal za enako primerjalno obdobje obeh podjetij za 45 odstotkov. To je rezultat združitve in boljšega izkoriščanja proizvodnih zmogljivosti. Ustvarili so 5 milijonov dinarjev skladov in prav toliko amortizacije. Deset razpoložljivih milijonov bodo deloma uporabili za odplačilo anuitet, deloma za razširjeno reprodukcijo.

NA VIDIKU NOVA TOVARNA

Poslovni dogodki v Primatu se naglo vrstijo. Primatovi poslovni ljudje se že pripravljajo na gradnjo nove tovarne v industrijskem področju Maribora — na Teznem. Gradili bodo skupno z zahodnonemškim koncernom Thyssen. Po naših veljavnih predpisih bo vložil zahodnonemški partner 49 odstotkov kapitala in Primatu odstopil del svojega proizvodnega programa in tržišče. Z gradnjo nove tovarne si bodo v Primatu zagotovili, kot pravijo, neomejene možnosti za razvoj. Zato bodo odprodali obrata ob Gosposvetski cesti, s tem pa omogočili razširitev nekaterim podjetjem v soseščini.

Druga novost pa je pogodbeno sodelovanje z avstrijskim podjetjem Hutter-Schrantz. To sodelovanje bodo v Primatu že v kratkem zapečatili s podpisom pogodbe. Gre za odkup licence sistema gradbenih elementov, tako imenovanega sistema »filigran«. Avstrijsko podjetje bo odstopilo Primatu kompletno dokumentacijo in del tržišča.

Mimo omenjenih dveh programov — prvi je še poslovna skrivnost — sodi v proizvodni program Primata še pralna tehnika, avtomati z zmogljivostjo od 8 do 200 kg. To proizvodnjo bodo nadaljevali z italijanskim kooperantom Bravetti; bistvo te kooperacije pa je delitev dela, izmenjava finalnih izdelkov v razmerju 1:1, s čimer bosta oba partnerja zmanjšala asortiment, povečala pa količinski obseg tovrstne proizvodnje. Takšni so več kot optimistični obeti za naslednje nekajletno poslovno obdobje Primata. To je naslednji gospodarski skok tovarne kovinske opreme v Mariboru.

I. VRHOVČAK

Ste slišali...

... da je znašala lani višina poprečnega osebnega dohodka v Sloveniji 997 N-dinarjev, kar je za 9,6 % več kot leto prej. Približno tako povečanje je bilo po vsej državi. V letošnjem letu se dviganje osebnih dohodkov nadaljuje še v večji meri kot lani. Poprečni osebni dohodek v prvih mesecih znaša 1046 N-dinarjev, kar pomeni v primerjavi z lanskim zneskom za isti čas povečanje za 132 dinarjev ali za 14,4 %. Letošnje povečanje je mnogo večje, kot je bilo lani v istih mesecih; lani je znašalo povečanje v primerjavi z letom 1967 le 5,6 %.

... da je proizvodnja v prvih štirih mesecih letos za 13,6 % nad lansko v istem času. Po dinamiki, kakor jo kaže industrija letos, lahko do konca leta pričakujemo še novo povečanje, tako da bo letošnja proizvodnja nekako za dvakrat presegla lansko povečanje (8 % v minulem letu).

Napovedi za vso jugoslovansko industrijo kažejo, da moramo za vso državo pričakovati povečanje za 15 %, kar je veliko povečanje v primerjavi z lanskim, ko je bil letni porast za vso državo 6,4 %.

... da izvažamo letos precej več kot lani: v letu 1968 se namreč izvoz iz SFRJ ni prav nič povečal — vsega za pol odstotka od prejšnjega leta, uvoz pa je bil večji za 5,2 %. Za Slovenijo je znašalo povečanje izvoza 7,3 % in povečanje uvoza 4,1 %. Za letos, znani so podatki do konca aprila, je znašalo povečanje izvoza približno 15 %, povečanje uvoza pa 26 %. Za Slovenijo so podatki precej podobni, le povečanje izvoza je še močnejše.

... da je že lani po nekajletnem upadanju prišlo spet do povečanja zaposlitve, ki je bila za 4.000 delavcev večja. Letos je povečanje mnogo močnejše, kajti v prvih treh mesecih je v primerjavi z lanskimi istimi meseci zaposlitev večja za 13.121 delavcev ali za 2,7 %. Ker glavni meseci, ko se zaposlitev najbolj poveča, šele pridejo, so torej dosedanji znaki zaposlovanja dokaj ugodni.

... da se vsako leto za dan 31. marec napravi iz registra stalnega prebivalstva po občinah kratek popis s preštevanjem kartonov. Tak popis je bil tudi letos in je pokazal, da je imela Slovenija tega dne 1,710.618 prebivalcev, kar je od lanskega leta povečanje za 9.983 prebivalcev. Register stalnega prebivalstva je za zdaj uvedla v državi samo naša republika.

... da so se v nekaj več kot treh letih hranilne vloge v Sloveniji povečale za 3 in polkrat, potrošniški krediti pa dosegajo samo 30 odstotkov sredstev hranilnih vlog. V razvoju Slovenije imajo hranilne vloge občanov vedno večjo vlogo, posebno od začetka reforme dalje. Ta sredstva so postala nezamenljiv vir ne samo za osebno potrošnjo in stanovanjsko gradnjo, ampak tudi za financiranje gospodarskega razvoja;

... da Izvršni svet Sabora Hrvatske predlaga, naj se uporaba omejitve za privatne prevoznike z vozili nad 5 ton odloži do 31. decembra letošnjega leta. V Hrvaški je bilo do konca leta 1968 registriranih skupno 9812 tovornjakov in 760 priključnih vozil v zasebni lastnini. Republiški sekretariat za gospodarstvo pravi, da je kakih 700 prevoznikov takšnih, ki jim je bilo prevozništvo glavni poklic in da se bodo zdaj znašli v velikih težavah;

... da sta novosadski podjetji Naftagas in Jugopetrol podpisali sporazum o dolgoročnem poslovno-tehničnem sodelovanju. S sporazumom se predvideva, da bo imel Jugopetrol prednost v oskrbi z naftnimi derivati iz rafinerije v Pančevu in Novem Sadu, bencinske črpalke Naftagasa pa bo prevzel Jugopetrol. Poleg sodelovanja v raziskavi tržišča, reklami in v transportu naftnih derivatov bosta podjetji zgradili tudi centralno skladišče naftnih derivatov v Novem Sadu.

KAKO TUDI CARINSKI PREDPISI ZAPLETEJO POT DO IZVOZA

Kot bi v veter sejali...

Zaradi izjemno togih carinskih predpisov so naši gospodarstveniki izrekli že prenekatero pikro. Čeprav njihove pripombe, razen izjemoma, niso bile upoštevane, vseeno ne odnehajo. Ne zaradi tega, ker bi se borili proti carini kot takšni, ampak predvsem zavoljo posledic, ki jih dobesedno razlaganje zastarelih carinskih in drugih predpisov povzroča vsemu gospodarstvu, še posebej pa izvozu. Carinska in zunanjetrgovinska zakonodaja se namreč med seboj močno prepletata in dopolnjujeta. Po domače bi temu rekli, da se sklicujeta druga na drugo, medtem ko mora posledice prebaviti samo gospodarstvo.

Znano je, da ima vsaka gospodarska organizacija pri gospodarskem sodišču v registru gospodarskih organizacij vpisan svoj predmet poslovanja Če podjetje razširi svoj obseg poslovanja, ne da bi to registriralo, s tem napravi gospodarski prestopek in je zato kaznovano. Če se to dogodi pri izvozu, prekršek ugotovi pristojna carinarnica, kazen pa je še hujša kot pri »domačih« prestopnikih. Do tod je vse v redu in prav in nihče temu ne nasprotuje, saj red mora biti. Stvari pa se zapletejo, če praksa navrže primere, ko bi bilo potrebno življenjsko uporabljanje predpisov.

Nedolgo tega je neka naša tovarna čevljev poslala v inozemstvo zavoj praznih škatel za čevlje, ker so se originalne med transportom poškodovale. Čeprav je bil tak ukrep tovarne čevljev povsem logičen, pa ni bil v skladu s predpisi. Kot proizvajalec obutve omenjena tovarna namreč lahko — glede na svojo registracijo — izvaža čevlje v škatlah ali brez njih; ne sme pa izvažati prazne embalaže. Da bi bilo predpisom ustreženo, bi prazne škatle v imenu tovarne čevljev moralo izvoziti drugo podjetje, ki se ukvarja z izvozom izdelkov iz papirja. Druga pot, da bi prazno embalažo namenoma drugače deklarirali, za omenjeno tovarno ni prišla v poštev, ker bi to spet bil prestopek... No, »primer« so nazadnje in brez vsake kazni rešili tako, da je predstavnik tovarne osebno še enkrat razložil odgovornemu carinskemu uslužbencu vse tisto, kar je bilo napisano v carinski deklaraciji...

Upamo, da kakšna inšpekcija zdaj ne bo kaznovala tega carinskega uslužbenca samo zaradi tega, ker je pač bil toliko življenjski, da je na svojo pest dovolil tisto, kar s predpisi ni predvideno. Če pa bi se to vendarle zgodilo, gospodarskim organizacijam pač ne ostane nič drugega, kot da se »za vsak primer« registrirajo za opravljanje vseh mogočih in nemogočih dejavnosti. Ni namreč izključeno, da se nekaj podobnega nekega dne ne bi dogodilo na primer tovarni keksov »Kraš« ali pa koprski tovarni »Tomos«, ki poleg mopedov izvaža tudi nadomestne dele zanje...

VSE »PO KLJUČIH«

Primeri, kot je bil omenjeni, pa so za prizadeto gospodarsko organizacijo glede na možne zaplete in posledice vsemu navkljub skoraj nepomembni v primerjavi z različnimi »vezavami« in »ključi«, k čemur tudi pripomorejo carinski predpisi.

Glede obutvene industrije na primer velja, da po carinski nomenklaturi obstajata samo dve vrsti čevljev: »navadni« in »športni«. Slednji so naprej razdeljeni na vadbene, nogometne in smučarske čevlje. Športniki pa razen tega potrebujejo tudi »šprintarice«, obutev za tenis, telovadbo, hokej in druge športe, ki pa po carinski nomenklaturi že sodi med športne rekvizite. Tovarna, ki tako obutev proizvaja, pri nas na primer PLANIKA v Kranju, svoje proizvode na zahodna tržišča lahko izvaža, ne da bi jo v tem ovirali carinski predpisi. Vendar pa specialni športni čevlji, kot smo jih omenili, ne štejejo v skupno doseženi izvoz na konvertibilna tržišča, na podlagi katerega spet drugi predpisi dovoljujejo kontingent izvoza obutve na vzhodna tržišča. Tako je PLANIKA pri izvozu na vzhod prizadeta, ker pač izdeluje sicer nadvse kvalitetno obutev, ki pa po carinskih predpisih ni obutev, ampak športni rekvizit.

Podobna »vezava na ključe« obstaja tudi v drugih panogah. S te strani vzeto torej tudi carinski predpisi podpirajo tiste proizvajalce, ki na zahodna tržišča izvažajo blago slabše kvalitete oziroma z manjšo stopnjo obdelave. Davek na pridnost, kvaliteto in prizadevnost pa plačujejo sposobnejši.

Doklej bo še tako?

-mg

Razvoj ali zaton?

Sto let prizadevanj za hidromelioracijo 13 tisoč hektarov zemlje v dolini Ščavnice

Hudourna Ščavnica, ki skoraj vsako leto poplavlja v ljutomerski in radgonski občini velike površine obdelovalne zemlje, vpisuje v gospodarsko bilanco tega območja milijonske zneske škode. Blizu 20 tisoč kmetijskih gospodarstev pa se ne šibi samo pod pezo poplav, ampak se bori za obstoj tudi zaradi slabe kvalitete zemlje in kislih trav, ki kljub idealnim možnostim za razvoj živinoreje onemogočajo razmah te kmetijske panoge.

To je tudi razlog, da se prebivalci tega področja borijo domala že sto let za kompleksno izvedbo hidromelioracij, ki so pogoj za boljšo izkoriščenost velikih površin zemlje. Zlasti je v ospredju vprašanje sanacije te doline v zadnjih dveh letih, ko so ustanovili poseben koordinacijski odbor z zastopniki ljutomerske in radgonske občine ter vodne skupnosti Drava—Mura. V sodelovanju z republiškimi institucijami so pripravili tudi že prve ekonomske informacije s poudarjeno zahtevo po oblikovanju celovitega projekta.

Ko so pred nedavnim člani koordinacijskega odbora, zastopniki republiških ekonomskih, vodnogospodarskih in projektivnih institucij, poslanci ter člani izvršnega sveta SRS na sestanku v Radencih analizirali doslej opravljeno delo, so kljub različnim ocenam pomembnosti te naloge uvideli, da je od uresničitve melioracije ščavniške doline odvisen nadaljnji gospodarski razvoj teh dveh obmejnih komun in da je s to nalogo povezana usoda kakih šestdeset tisoč ljudi.

Na zahtevo Jugoslovanske kmetijske banke, ki naj bi financirala polovico te naložbe, so pripravili tudi že nekaj tehnične in ekonomske dokumentacije, iz katere je razvidno, da bi za melioracijska in regulacijska dela potrebovali približno 70 milijonov din. K temu je treba prišteti še kakih 13 milijonov din za sanacijo zasebnih površin. Organizatorji te velike akcije so enotni tudi glede tehnične rešitve tega projekta: poleg glavnega kanala in notranjih melioracijskih kanalov napovedujejo tudi več zbiralnikov vode ter približno sto cestnih in drugih objektov, ki bi omogočili na tem pasivnem področju z nadvse ugodno obmejno lego razmah ribištva, turizma in gospodarstva sploh.

Seveda bo tako spremenjena podoba ščavniške doline zahtevala temeljito reorganizacijo kmetijske proizvodnje in tako obdelavo, ki bo rentabilna. Po napovedih strokovnjakov so vsi pogoji za podvojitev obsega kmetijske proizvodnje, kar v celoti opravičuje to naložbo.

V ljutomerski in radgonski občini sedaj opozarjajo na pospešene priprave, da bi ta projekt, od katerega je v dobršni meri odvisen nadaljnji razvoj gospodarstva na tem območju, vključili v program petletnega razvoja slovenskega gospodarstva. V tem roku naj bi tudi v celoti končali s hidromelioracijskimi deli, da bi slednjič po stoletnih brezuspešnih prizadevanjih iztrgali to obmejno področje iz sedanje revščine in zaostalosti.

B. B.

KAM BO KRENIL RAZVOJ TURIZMA V SLOVENIJI:

MORJE, ZDRAVILIŠČA ALI GORE?

Zemljepisna lega, relativno dobra prometna povezanost z Evropo in številne naravne lepote: vse to nedvomno daje slovenskemu gospodarskemu prostoru znatne možnosti za razvoj turizma. Če ne upoštevamo večjih mest, ki so središča poslovnega turizma in imajo precej dohodkov od tranzita, se v Sloveniji ukvarjamo s turizmom treh vrst: z obmorskim, gorskim in zdraviliškim. Katere vrste turističnih krajev imajo v prihodnje pri nas najboljše možnosti za razvoj?

To vprašanje so si zastavili tudi sodelavci ljubljanskega inštituta za ekonomska raziskovanja, ki pripravljajo dolgoročni program razvoja Slovenije, ter nanj takole odgovorili.

Slovensko obalno področje je turistično najbolj razvito in najbliže optimalni stopnji razvoja. Večji razmah turizma na obalnem pasu pa omejujeta kljub ugodni klimi, dobri prometni povezavi in bližini številnih turističnih središč kratka obala in razvijanje drugih gospodarskih dejavnosti, ki s tem krčijo prostorske možnosti za razvoj turizma.

Večje možnosti razvoja imajo zdraviliški kraji, ki smo jih doslej navadno obravnavali kot kraje brez turističnega pomena. Preusmeritev zdraviliških krajev na komercialni turizem, njihova preureditev v resnična turistična središča kakor tudi vedno večja potreba po preventivnem zdravljenju in afirmacija te vrste turističnih krajev v tujini — vse to obeta našim zdraviliškim krajem velik razvoj.

Največ možnosti za razvoj turizma pa je v gorskem območju, ki predstavlja več kot polovico površine Slovenije. Naši gorski kraji so razen tega tudi dokaj znani v svetu, saj se je slovenski turizem začel razvijati prav v gorah. Prav v ta področja bi bilo potrebno v bodočnosti usmeriti pretežni del družbenih sredstev in zgraditi turistične centre, ki bi s specifičnim obeležjem dopolnili turistično ponudbo Jugoslavije doma in na svetovnem trgu in tako lahko konkurirali tudi gorskim območjem v sosednjih državah.

Na vprašanje, ali graditi velika turistična središča ali pa objekte razsejati po večji površini, odgovarjajo vse dosedanje analize v svetu in pri nas, da je turistična sezona najdaljša v krajih, ki imajo veliko število ležišč oziroma sploh veliko turistično ponudbo, kjer je ta ponudba raznovrstna in kjer se turistične atraktivnosti dopolnjujejo. In narobe: turistična sezona je kratka v krajih z majhno in enolično ter malo razvito turistično ponudbo. Glede na to je tudi rentabilnost investicij največja v velikih centrih, majhna pa v krajih, ki so na začetku svojega razvoja.

Iz navedenih razlogov bi bilo torej v prihodnje ekonomsko najbolj smotrno in uspešno investirati kar največ v sedanje večje centre, saj lahko tu najprej in z najmanjšimi vloženimi sredstvi dosežemo največjo rentabilnost in najboljšo kakovost ponudbe, s tem pa tudi najboljšo strukturo turistov, torej višjo turistično porabo. Z investiranjem že tako skromnih finančnih sredstev v širokem prostoru ne dosežemo nikjer primerne ravni ponudbe. Dobro zgrajeni veliki turistični centri pa, to je v svetu že dokazano, vplivajo na širše območje, okrog njih pa se razvijajo manjši turistični kraji, ki center dopolnjujejo v ponudbi.

Poleg gradnje večjih centrov bi morali imeti pred očmi tudi vprašanje turistične opreme glavnih tranzitnih smeri v Sloveniji. Tudi pri gradnji obcestnih turističnih objektov bi morala prevladovati koncentrirana gradnja na osnovi združevanja sredstev in enotnega načrta ter tipizacije.

Turistični strokovnjaki menijo, da predstavlja domači turizem osnovo za razvoj vsakega turističnega gospodarstva. Pri tem je domači turistični promet količinsko večji od tujega. Zastavlja pa se vprašanje, ali bo v prihodnje veljalo to pravilo tudi za Slovenijo. Pričakujemo lahko, da bo delež tujega turizma v Sloveniji večji kot v Jugoslaviji in da bi lahko presegel polovico turističnega prometa v državi, saj leži Slovenija v bližini ekonomsko in turistično razvite Italije ter Avstrije. Z vso gotovostjo lahko pričakujemo, da bo tudi v bodoče potekala glavna smer mednarodnega turizma iz industrializirane Evrope k Sredozemlju, krepili pa se bodo tudi tokovi motoriziranih turistov med državami Sredozemlja. Znaten del teh tokov se steka v Slovenijo in preko slovenskega ozemlja na vzhodno obalo Jadrana in na Balkan.

Slovenija ima zato vse možnosti, da poleg tranzitnega turizma izkoristi turistične atraktivnosti za razvoj stacionarnega turizma. Obe obliki turizma se med seboj ne izključujeta, pač pa se dopolnjujeta.

Vse to razmišljanje je, razumljivo, lahko le zelo posplošeno, vendar je mogoče že na osnovi teh izhodišč predvideti strukturo bodočega razvoja turizma pri nas.

Oceno predvidenega turističnega prometa v Sloveniji v naslednjih 20 ali 30 letih je mogoče oblikovati s pomočjo primerjave s Švico, ki sodi med turistično najbolj razvite države in ki ima podobno gospodarsko strukturo ter naravne možnosti za razvoj turizma, kot jih imamo Slovenci.

Po izračunih strokovnjakov naj bi v prihodnjih tridesetih letih dosegli sedanjo stopnjo turistične razvitosti Švice. Devizni priliv od turizma, ki je znašal 23 milijonov v letu 1965, lani pa 6,4 milijona dolarjev, naj bi tako porastel na 148 milijonov dolarjev v letu 1990 in na 258 milijonov dolarjev v letu 2000.

Iz povedanega sledi, da imamo vse možnosti za hiter razvoj turizma posebno ob močnejšem izkoriščanju potencialnih možnosti, ki jih nudi slovenski gospodarski prostor. Vsekakor pa bo dejanski razvoj turizma odvisen predvsem od splošnega gospodarskega razvoja Slovenije in od množice ukrepov, ki posegajo v turistično gospodarstvo.

V. B.

Ali veste...

...da je v zadnjih dveh ali treh letih na kvalifikacijskih izpitih za vpis na fakultete v Jugoslaviji padlo 30.000 maturantov. Lansko leto je na zagrebški univerzi padla ravno polovica prijavljenih kandidatov:

...da bo občinska skupščina v Splitu ustanovila investicijsko skupino za gradnjo jadranske železarne v Splitu. Za to železarno so zainteresirani proizvajalci jekla iz Avstrije in Češkoslovaške, ki so pripravljeni kreditirati gradnjo jadranske maksijeklarne. Od 4,5 milijona ton letne proizvodnje bi izvozili 1 milijon ton surovega jekla, s katerim bi odplačevali tuji kredit. Inženiring bi prevzelo japonsko podjetje, katerega strokovnjaki so že nekajkrat bili v Splitu.

KB PTUJ

KREDITNA BANKA PTUJ

opravlja kreditne, devizne, depozitne in vse druge bančne posle
ugodno obrestuje dinarske in devizne naložbe,
nagrajuje vlagatelje in jih zavaruje za vse primere nezgod

VSEM OBČANOM OBČINE PTUJ ČESTITAMO OB OBČINSKEM PRAZNIKU!

KREDITNA BANKA PTUJ

OB PRAZNIKU NOTRANJSKIH TRGOVCEV

NA VRSTI JE PROGRAM: »RAKOV ŠKOCJAN«

Iz skromne prodajalne je v 15 letih zraslo na Rakeku tugovsko gostinsko podjetje »Škocjan«, ki ima danes 146 zaposlenih in letno dosega za blizu 3 milijarde starih dinarjev prometa

Minulo soboto se je zbral kolektiv trgovskega podjetja »Škocjan« iz Rakeka na proslavo svoje 15-letnice. Iz govora predsednika delavskega sveta Slavka Logarja smo lahko hitro razbrali, kaj vse je v petnajstih letih storilo to trgovsko podjetje za razvoj trgovine ne samo v cerkniški občini, marveč po vsej Notranjski. Pri tem ni pomembno samo to, da se je podjetje v petnajstih letih svojega obstoja razvilo iz skromne prodajalne na Rakeku, marveč predvsem to, da trgovsko podjetje »Škocjan« Rakek danes zelo uspešno oskrbuje notranjske potrošnike z vsemi dobrinami.

Razen trgovske dejavnosti s 24 prodajalnami po vsej cerkniški občini, ki pomeni kar 73,6 odstotka prometa podjetja, je omembe vredna tudi gostinska dejavnost trgovskega podjetja »Škocjan« z Rakeka. Dokler ni podjetje »Škocjan« prevzelo pod svoje okrilje tudi cerkniškega ali bolje rečeno notranjskega gostinstva, je le-to iz dneva v dan životarilo in se otepalo prisilnih uprav. Zdaj gostinska dejavnost »Škocjana«, ki obsega 15 gostinskih obratov, predstavlja 17,2 % letnega prometa podjetja.

Najbolj so bili Notranjci veseli, ko je trgovsko in gostinsko podjetje »Škocjan« z Rakeka zgradilo na Rakeku sodobno pekarno za peko kruha, peciva in drugih izdelkov. Pred tem se je namreč moral ta predel Notranjske oskrbovati s kruhom celo iz Ljubljane, kar pa je povzročalo nemalo težav. Omeniti pa velja še to, da je podjetje »Škocjan« z Rakeka moderniziralo in uredilo preskrbo prebivalstva z mesom. Zdaj mesarska dejavnost z dvema samostojnima mesnicama in s tremi mesnicami predstavlja za podjetje že 7,2 odstotka celotnega prometa.

Kot sta povedala Tone Gornik, direktor podjetja, in Momo Vukićević, vodja gostinske enote, bo podjetje v prihodnjem obdobju razvijalo zlasti gostinsko in turistično dejavnost.

»Še letos bomo najprej temeljito rekonstruirali gostilno ‚Lovec' na Rakeku in preselili gostilno ‚Ravnik' na Rakeku v nove prostore,« je pojasnil Momo Vukičević. »Razen programa, ki smo ga sprejeli za rekonstrukcijo omenjenih gostinskih lokalov, je naš delavski svet v maju letos razpravljal o gradnji turistično gostinskih

BREST
POHIŠTVO

zmogljivosti v naravnem parku Rakovem Škocjanu. Delavski svet podjetja je tedaj sprejel dva osnovna sklepa: da je treba takoj začeti z gradnjo novih gostinsko-turističnih zmogljivosti v Rakovem Škocjanu ter za financiranje te gradnje poiskati ustreznega poslovnega partnerja; drugi sklep pa nalaga upravno-tehničnim službam podjetja, da z ljubljanskim investicijskim zavodom kot izdelovalcem omenjenega programa, sklenejo ustrezne pogodbe za izdelavo glavnega projekta.«

Program gradnje gostinsko-turističnih objektov v Rakovem Škocjanu predvideva nove hotelske zmogljivosti z 200 ležišči in z ustreznimi restavracijskimi prostori, ureditev Želških jam in asfaltiranje ceste Unec—Rakov Škocjan, tako da njegova uresničitev pomeni za podjetje pomemben korak v razvoju gostinske dejavnosti in seveda tudi v turističnem razvoju cerkniške občine.

»Ob teh načrtih nismo pozabili na kadre,« nadaljuje Momo Vukičević, »saj smo na osnovi omenjenega programa za naslednje šolsko leto razpisali 20 štipendij za tretji letnik gostinske šole, 20 štipendij za prvi letnik gostinske šole in 4 štipendije za prvi in drugi letnik srednje šole za gostinske tehnike.«

S pravilno kadrovsko politiko je trgovsko-gostinskemu podjetju »Škocjan« z Rakeka v nekaj letih uspelo izboljšati kadrovsko strukturo v gostinstvu in ima danes že blizu 60 % zaposlenih gostinskih delavcev končano poklicno šolo. Ta odstotek pa je pri delavcih trgovskih in drugih strok v okviru podjetja znatno višji in že presega 90 % vseh zaposlenih.

Ob koncu našega obiska nam je Slavko Logar, predsednik delavskega sveta, še dejal:

»Naše podjetje že dve leti aktivno sodeluje z devetimi podobnimi trgovskimi podjetji s širšega ljubljanskega območja. V okviru tega poslovnega sodelovanja se predstavniki vseh omenjenih podjetij resno pogovarjamo o skupnem nastopanju na tržišču, o združevanju sredstev in iščemo nove oblike za izvedbo tesnejšega sodelovanja, ki bo bržkone privedlo do delne ali popolne fizične integracije.«

M. ŽIVKOVIČ

REZERVIRANO ZA STANOVANJSKO GOSPODARSTVO STANDARD

Šiška včeraj, danes, jutri

Stanovanjsko gospodarstvo Standard je odprlo v novih poslovnih prostorih ob Celovški cesti v Ljubljani zanimivo urbanistično razstavo, ki prikazuje načrte stanovanjske in druge gradnje v Šiški v naslednjih petih letih

V ponedeljek smo v novih poslovnih prostorih Stanovanjskega gospodarstva Standard v Šiški ob Celovški cesti v Ljubljani odprli izredno zanimivo urbanistično razstavo pod naslovom »Šiška včeraj, danes, jutri«.

»Organizacija te razstave sovpada z začetkom gradnje enega največjih stanovanjskih naselij v Kosezah in Draveljski gmajni, kjer bo poleg bločne gradnje močno zastopana tudi gradnja individualnih družinskih stanovanjskih hišic«, je povedal Miroslav Pleša, ko je odprl omenjeno razstavo.

Dejstvo, da se je po spremembi finansiranja gradnje stanovanj pri nas močno povečalo zanimanje za gradnjo družinskih stanovanjskih hiš, sta upoštevala tudi Skupščina občine Ljubljana-Šiška in sklad za komunalno urejanje zemljišč. Obe instituciji sta se zato odločili izdelati potrebno urbanistično dokumentacijo za izgradnjo novih stanovanjskih sosesk, in sicer v Kosezah in Draveljski gmajni z 2.600 stanovanjskimi enotami, pri Stari cerkvi v Šiški z blizu 16.000 kvadratnimi metri poslovnih prostorov in sosesko v Dravljah z blizu 400 stanovanjskimi enotami. Pojasniti pa je treba, da je soseska SŠ-6 v Šiški nasproti remize že v gradnji in je v njej od blizu 2.700 stanovanj zgrajenih že skoraj polovica

SKRBNE PRIPRAVE

Vse priprave za stanovanjsko in drugo gradnjo v omenjenih soseskah so bile opravljene s kar največjo skrbnostjo«, je zatrdil Miroslav Pleša, direktor Standarda, »kajti take vrste zemljišč v bližini središča Ljubljane prav gotovo ne bo več na voljo. Za gradnjo individualnih stanovanjskih hišic sta zlasti pomembni soseski Koseze in Draveljska gmajna.«

Mimo tega, da smo na razstavi videli zelo podrobne načrte o obeh omenjenih soseskah, je treba ob tej priložnosti povedati, da je urbanistični inštitut SRS do konca februarja lani na osnovi podatkov o nosilnosti tal, o višini talne vode in drugem že izdelal podroben zazidalni program za gradnjo obeh sosesk. Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij v Ljubljani pa je do maja lani opravil raziskavo tal s sondiranjem in tako ugotovil nosilnost tal v posameznih soseskah, višino talne vode ter potresnost zemljišča. Na osnovi teh raziskav je sestavil predlog, kakšne stavbe naj bodo vključene v zazidalne načrte. In da bi bilo kar največ pobud za ekonomično gradnjo sosesk, je sklad za komunalno urejanje zemljišč pri občini Šiška naročil za vsako sosesko po tri zazidalne predloge, ki so jih izdelali Ljubljanski urbanistični zavod, Urbanistični inštitut SRS in Projektivno podjetje Progres Ljubljana. Te predloge pa so nato proučili posebna strokovna komisija, svet za urbanizem Skupščine občine Ljubljana-Šiška, občani in naročniki posameznih parcel na tem območju.

Za tem je svet za urbanizem predlagal Skupščini občine Ljubljana-Šiška, da se izdela dokončni zazidalni načrt za Koseze po variantah Urbanističnega inštituta SRS in Projektivnega podjetja Progres, za Draveljsko gmajno pa je predlagal, da v celoti potrdi varianto Ljubljanskega urbanističnega zavoda. Ta predlog je skupščina občine Ljubljana-Šiška odobrila in predlagala Mestnemu svetu Ljubljana, ki ga je tudi že sprejel.

UPOŠTEVANE ŽELJE NAROČNIKOV

Pri izdelavi izvedbenega zazidalnega načrta za Koseze, glavnih projektov komunalnih naprav so sodelovali: Urbanistični inštitut SRS, projektantska skupina KD pri Urbanističnem inštitutu SRS, Progres Ljubljana, vsa komunalna podjetja v Ljubljani, podjetje Elektroprojekt, Zavod za raziskavo materiala in konstrukcij Ljubljana, Rast Ljubljana in geodetska služba Stanovanjskega gospodarstva Standard.

Kot je še povedal direktor Standarda Miroslav Pleša, so vsi projekti v največji meri upoštevali želje naročnikov glede zasnove stanovanjskega prostora in prav tako glede hortikulturne ureditve zunanjega prostora. Skrbno urejeni vrtovi okoli individualnih stanovanjskih hiš bodo bodočim lastnikom nudili poleg dodatnega dohodka tudi možnost rekreacije v prostem času. Tudi projektant blokov se je pri uresničitvi svoje zamisli skušal približati željam bodočih stanovalcev, saj njegovi načrti predvidevajo gradnjo večjih teras in atrijskih vrtov.

»V zvezi s pripravami za gradnjo novega naselja sem dolžan poudariti, da je Kreditna banka in hranilnica Ljubljana nudila naši delovni organizaciji posojilo za pripravo zemljiškega kompleksa in da je pripravljena pomagati tudi pri opremljanju zemljišča s komunalnimi napravami individualne in kolektivne porabe«, je še dodal Miroslav Pleša. Za tem pa je poudaril:

»Namen razstave Šiška včeraj, danes, jutri je tudi v tem, da občane seznani, kako se bo v prihodnjih petih letih razvijala stanovanjska in poslovna gradnja na območju občine in da med strokovnjaki s področja projektiranja, operativnega izvajanja del vzbudi interes za racionalno gradnjo tega naselja. Z razstavo smo tudi želeli pokazati gradbeni javnosti potrebo po kvalitetni in racionalni stanovanjski gradnji pri nas«.

Ž.

PROBLEMI ŠTIPENDIRANJA V ZASAVJU

Nezadovoljstvo je doma na obeh straneh

Delovni kolektivi v revirjih so v tem šolskem letu štipendirali kakih 290 študentov in dijakov, letos pa so že ali še bodo razpisali od 120 do 140 novih štipendij. Razen tega v številnih zasavskih delovnih organizacijah podeljujejo približno 200 članom svojih kolektivov dodatno pomoč pri izrednem študiju na srednjih, višjih ali visokih šolah. Čeprav zasavsko gospodarstvo štipendira razmeroma precej mladih ljudi, so problemi štipendiranja še vedno očitni.

V Zasavju že nekaj let ugotavljajo, da na razpisane štipendije za študij na tehničnih fakultetah ni največ zanimanja. Mladi se vse bolj pogosto odločajo za študij humanističnih ved ali kvečjemu še za študij ekonomije. Znani so primeri, ko številne zasavske delovne organizacije na razpise za študij na tehničnih fakultetah niso našle interesentov v revirjih, marveč šele v drugih območjih Slovenije. Konkretno: pred kratkim so zasavski premogovniki razpisali sedem štipendij za študij na rudarski, strojni in ekonomski fakulteti, ko pa je upravni odbor podjetja pregledoval odziv na razpis, je s presenečenjem ugotovil, da se je prijavil en sam kandidat. Šest štipendij torej niso podelili. Podoba je, da so mladi ljudje že odpisali premogovništvo na Slovenskem in da zatorej niti nočejo sprejeti štipendije pri rudnikih. Morda je to deloma razumljivo za štipendije na rudarski fakulteti, ni pa razumljivo za štipendije na obeh drugih fakultetah. Navsezadnje ni nikjer zapisano, da bi morali diplomanti ostati zaposleni vso svojo delovno dobo pri premogovnikih, pač pa samo toliko let, kolikor so prejemali štipendije.

V vseh tistih zasavskih podjetjih, kjer bodo šele te dni razpisali štipendije, že računajo s tem, da za posamezne fakultete ne bo odziva pri mladih v revirjih. Po drugi strani pa imajo že zdaj v vseh kolektivih veliko prošenj za štipendije na srednji ekonomski in njej sorodnih šolah. Po nepopolnih podatkih naj bi se letos vpisalo v prvi letnik srednje ekonomske šole v Trbovljah najmanj 50 ali 60 dijakov. Očitno je, da vsem ne bodo dodelili štipendije, čeprav bi je bili nekateri ali skoraj vsi potrebni. Dovolj štipendij ne bo niti za študij humanističnih ved, kjer sta interes in zanimanje največja. Temeljne izobraževalne skupnosti v Trbovljah, Hrastniku in Zagorju bodo namreč za novo šolsko leto razpisale zelo malo štipendij za tovrstni študij.

Čeprav so štipendije zdaj nekoliko višje, so po sodbah študentov v primerjavi z drugimi območji na Slovenskem še vedno dokaj nizke. V revirjih se poleg tega zelo počasi uveljavlja kreditiranje študija visokošolcev, medtem ko za dijake srednjih šol še nikjer niso uvedli te koristne novosti. Nezadovoljstvo je torej na obeh straneh, tako v delovnih kolektivih, kot pri dijakih in študentih. Slej ko prej bo zato treba temeljiteje poučiti, od kod pojavi nezanimanja za študij tehničnih poklicev. O tem so v revirjih sicer že nekajkrat razpravljali, vendar pravega odgovora še ni. Zasavsko gospodarstvo nima dovolj tehničnih strokovnjakov — podatki o tem dajejo v nekaterih delovnih organizacijah skoraj porazno podobo — z druge strani pa vsepovsod težijo za nadaljnjo modernizacijo, za povečan obseg proizvodnje, za uvajanje novih izdelkov in za višjo stopnjo storilnosti. Vsega tega skoraj ne bo mogoče doseči brez zadostnega števila visoko usposobljenih ljudi. Res, v vseh zasavskih podjetjih tako ali drugače podpirajo izredni študij nekaterih svojih delavcev, a tudi s tem problem še ni rešen.

-m-

VELEBLAGOVNICA nama

- priporoča potrošnikom hiter, sodoben in cenen nakup vseh potrebščin, za sebe, za družino, za dom in za gospodinjstvo:
- potrošnikom nudi blago na obročno odplačevanje:
- za tuje kupce je v hiši menjalnica.

LJUBLJANA

Potrošniki lahko izbirajo blago v poslovalnicah:

TRGOVSKA HIŠA, Ljubljana, Tomšičeva 2

BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO, Ljubljana, Wolfova 1

KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana, Čopova 7

BLAGOVNICA NAMA, Škofja Loka, Kidričeva ulica 1 a

Rešitev za Topolščico

Če bo šlo vse po sreči, bo do konca tega leta vendarle rešena problematika bolnišnice za pljučne bolezni in tuberkulozo v Topolščici — pravzaprav bo zagotovljen nadaljnji obstoj te zdravstvene institucije

»Razkosanje« Slovenije na več zdravstvenih regij in zapiranje teh regij, kar z drugimi besedami povedano pomeni, da ni bilo mogoče zdravljenje izven regije, je pripeljalo Bolnišnico za pljučne bolezni in tuberkulozo Topolščico v nezavidljiv položaj. Bolnikov je bilo čedalje manj, saj je bilo območje občin Velenje, Slovenj Gradec, Dravograd, Radlje ob Dravi in Ravne na Koroškem premajhno, da bi lahko zagotovilo polno izkoriščanje zmogljivosti. Dohodkov je bilo čedalje manj, stroški se temu ustrezno niso zmanjšali. Marsikdo je Topolščici že štel dneve. Zato tudi ni čudno, če se je začelo manjšati tudi število zaposlenih...

Težko bi bilo prešteti, koliko razprav se je zvrstilo v zadnjem letu oz. še nekaj več o problemih Topolščice. V Velenju so se zavzemali, naj bi tudi še v prihodnje Topolščica služila osnovnemu namenu, to je za zdravljenje pljučnih bolezni in tuberkuloze. Drugi so bili, kar je bilo pričakovati, povsem drugačnega mnenja. Slišati je bilo predloge, naj bi začeli v Topolščici razvijati turizem oz. naj bi tam ustanovili zavod azilarnega tipa za kronične duševne bolnike. Vendar pa večina predlogov za rešitev problematike Topolščice, če bi jih obravnavali z vso potrebno resnostjo, ne bi vzdržala kritike.

Po številnih razpravah je končno obveljal predlog, naj bi Topolščica vendarle tudi še naprej služila osnovnemu namenu. Se pravi, da bo v Topolšici še naprej delovala Bolnišnica za pljučne bolezni in tuberkulozo, **ki pa bo v prihodnje samostojna ekonomska enota Splošne bolnice Celje.** Tak predlog je izoblikovala občasna komisija regionalnega zdravstvenega centra Celje za preučitev preusmeritve posteljnih kapacitet za pljučne bolezni v celjski zdravstveni regiji.

Poslovanje v tem letu je potekalo v dokaj težavnih pogojih. Dobršen del zmogljivosti je neizkoriščenih, saj si je KZSZ Ravne zagotovil prostor v Topolščici le za 50 bolnikov, KZSZ Celje pa za 90 bolnikov. Neizkoriščenosti zmogljivosti je nujno sledilo zmanjšanje števila zaposlenih, saj se je drugod zaposlilo kar 50 članov delovne skupnosti. Vkljub vsemu pa bo — če bodo obveljali vsi zdajšnji predlogi — problemov kaj kmalu konec.

Naj na kratko zapišemo, kakšna rešitev je predlagana za Topolščico: po združitvi s Splošno bolnico Celje bodo na voljo za zdravljenje pljučnih bolezni, tuberkuloze, za zdravljenje kroničnih internističnih bolnikov ter za zdravljenje otroške tuberkuloze in kroničnih pediatričnih bolnikov ter dermatoveneroloških bolnikov objekti Planika, Smrečina in Zora, v katerih je skupaj 250 postelj. Preostalih 132 postelj v objektih Kirurgija, Vesna in Mladika pa bodo uporabili za socialno varstvo odraslih. V načrtu je, da preselijo Dom ostarelih iz Velenja v Topolščico, sicer pa bi tam uveljavili najsodobnejše koncepte geriatrije, teh zmogljivosti pa je pri nas še vedno premalo.

Ker bi bolnike iz Novega Celja premestili v Topolščico oz. bi v prihodnje pošiljali v Topolščico vse tiste s pljučnimi boleznimi oziroma tuberkulozo iz celjske zdravstvene regije, ostanejo na voljo zmogljivosti Novega Celja. Po zadnjih predlogih naj bi v Novem Celju ustanovili zavod azilarnega tipa za kronične duševne bolnike z zmogljivostjo od 250 do 300 bolnikov. Obstoječi tovrstni objekti so prenatrpani, kljub temu pa ne morejo sprejeti vseh bolnikov, ki bi jih bilo treba zdraviti v zavodih. Strokovno vodstvo in patronažo nad dejavnostjo novega zavoda v Novem Celju pa bi opravljali nevropsihiatri celjske Splošne bolnišnice.

Problematiko Topolščice, pa tudi Novega Celja, bi tako rešili kar najbolj racionalno. Večini zaposlenih bi zagotovili delo tudi v prihodnje, za zdravljenje pljučnih bolezni in tuberkuloze pa so v Topolščici nedvomno mnogo boljši pogoji kot so zdaj v Novem Celju.

Upajmo le, da se v naslednjih mesecih, ko bo treba uveljaviti vse te predloge, ne bo spet kaj zataknilo in da se je zdaj resnično na semaforju zasvetila zelena luč za dokončno in trajno rešitev problematike Bolnišnice za pljučne bolezni in tuberkulozo Topolščica.

(vš)

Avtomobili renault po meri vaših zahtev in vaših možnosti

Renault 16 GL
komforten, funkcionalen, siguren
1470 CCM, 63 KM (SAE), diskaste zavore in ležalni sedeži
Cena: 1.644,71 USA S.
Ndin 18.965.–

COSMOS

Zastopstvo tujih firm Renault, Alfa Romeo, M. A. N. Gibo Same, Alpina ...

Ljubljana, Celovška 32, telefon: 313-141 in 51-455

BREST POHIŠTVO

Na 10 cicero

MUTA

V tovarni poljedelskega orodja v Muti na svojstven način rešujejo težave, ki jih povzročajo odhodi delavcev na redne dopuste. V poletnih mesecih namreč tovarna zaposli na priložnostno delo večje število mladincev iz bližnje okolice. Letos so že zaposlili na počitniško delo 29 mladincev. V tovarni zatrjujejo, da mladi delavci dobro nadomeščajo tiste, ki so na dopustu. I. P.

RAVNE NA KOROŠKEM

Člani kolektiva ravenske železarne so za obnovo slovenskih železnic že vpisali 250 tisoč N dinarjev posojila. Uspeh te akcije v ravenski železarni je bil seveda pogojen z dejstvom, da je to podjetje v marsičem odvisno od kvalitetnih uslug železnic. I. P.

DRAVOGRAD

Gozdno gospodarstvo iz Slovenj Gradca bo od leta 1972 zgradilo na področju dravograjske občine 8 km utrjenih in 21,5 neutrjenih gozdnih cest. Pričakujejo, da bodo s temi cestami bistveno znižali stroške spravila lesa s hribovitih področij, obenem pa bodo prebivalcem v hribovskih vaseh bistveno približali upravna in trgovska središča v dolini. I. P.

PTUJ

Strokovnjaki podjetja INA iz Lendave že dlje raziskujejo v Turnišču pri Ptuju izvir tople vode, ki so ga odkrili že pred leti, ko so na tem področju iskali nafto. Ker Ptuj še vedno nima svojega letnega kopališča, si prebivalci veliko obetajo od tega, kaj bodo pokazale raziskave; če bo količina tople vode iz vrtine v Turnišču dovolj velika, bodo tod zgradili rekreacijski center za Ptuj in njegovo okolico. F. H.

LJUBEČNA

V največji opekarni v celjski občini so s 1. julijem prešli na 42-urni delovni teden. Ker je narava dela v opekarski industriji še vedno močno odvisna od vremenskih prilik, so se v tej opekarni odločili, da bodo v poletnih mesecih imeli daljši delovni dan, medtem ko bodo v zimskih mesecih delali manj, letno povprečje opravljenih delovnih ur pa bo zadostilo predpisom o 42-urnem delovnem tednu. mb

USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ● USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ● USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ● USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI

MNENJA IN STALIŠČA

Samoupravna delitev dela in ustavne spremembe

II.

V nekaj nadaljevanjih bomo v Delavski enotnosti objavili razmišljanja Petra Toša, člana študijsko analitske skupine pri RS ZSS, o samoupravnem pravu v delovnih organizacijah. Tematiko je avtor razdelil na več grup, in sicer: Samoupravna delitev dela mora biti prisotna tudi v upravljanju, Ali je večjo strokovnost samoupravnih organov mogoče doseči z avtomatizmom? Direktor delovne organizacije ni edini individualni izvršilni organ. Tudi če bo sprejet zakon o odgovornosti, bo odgovornost v praksi razrešena le skozi samoupravno pravo delovne organizacije, Reelekcija individualnega izvršilnega organa postavlja vprašaj nad reelekcijo vodilnih delavcev, Prehitra hotenja po decentralizaciji samoupravnih odločitev bi lahko imela obratne posledice, Ali lahko sodelujejo v samoupravnih organih tisti, ki niso člani delovne skupnosti?

Prispevke objavljamo pod rubriko MNENJA IN STALIŠČA z namenom, da spodbudimo polemiko o teh vprašanjih.

Če je samoupravno delo pojmovno združevanje poklicnega in upravljavskega dela, potem tudi pojem samoupravna delitev dela ne predstavlja le delitve poklicnega dela posameznega člana samoupravno organiziranega delovnega kolektiva. Samoupravna delitev dela je proces, ki z uveljavitvijo XV. amandmaja za spremembo ustave SFRJ dobiva nova razmerja. Ne gre več le za delitev in za večjo specializacijo poklicnega dela, temveč tudi za tej specializaciji skladno prilagajanje in za delitev upravljavskega dela. V obeh primerih gre za organizacijski proces, za katerega je bil vse do uveljavitve ustavnih sprememb značilen enostranski razvoj.

Razvoj tehnologije in ekonomskih znanosti sta močno vplivala na izpopolnjevanje organizacije poklicnega dela. Uveljavitev instrumentov gospodarske reforme je še bolj poživilo doslednejše uveljavljanje najsodobnejših spoznanj na področju tehnologije in ekonomskih ved. Izpopolnjevanje organizacije dela je v številnih delovnih organizacijah postala najpomembnejša skrb v strokovnih prizadevanjih. Vsa ta prizadevanja pa so bila, upoštevaje v uvodu opredeljeno teoretično izhodišče, le enostranska.

Vse od uvedbe samoupravljanja je bila organizacija upravljavskega dela enotno oblikovana in je ostajala na ravni razvitosti iz leta 1950. Zato ni presenetljivo, da proučevanje sedanjih oblik in vsebine upravljavskega dela v številnih delovnih organizacijah razkriva številne nefunkcionalne in neracionalne pojave. Teh negativnih pojavov je več, zato omenimo le nekatere.

Vse od uvedbe samoupravljanja do danes smo priča procesu širjenja pristojnosti z ustavo določenih organov upravljanja, ki pa se ves ta čas kljub bistveno razširjeni vsebini in pomenu svojega dela niso spremenili in organizacijsko prilagodili novi vsebini.

V tem je tudi eden izmed razlogov za nerazvitost upravljanja v ekonomskih enotah, ki se — zaradi z ustavo ozko opredeljenih oblik oziroma delitve upravljavskega dela in z določili zakonov le delavskemu svetu in upravnemu odboru poverjenih pristojnosti — niso mogle razviti v samoupravno samostojnejše organizacije združenega dela. Prejšnje »pravilo«, da je organizacija upravljavskega dela kot tudi dokaj podrobna opredelitev pristojnosti med z ustavo določenimi oblikami upravljanja, opredeljena izven samoupravno organizirane delovne organizacije, je zaviralno vplivala tudi na razvoj samoupravne odgovornosti. Dosedanja organizacija upravljavskega dela glede odgovornosti — razen pri direktorju delovne organizacije kot individualnem organu upravljanja — ni uspela priti dlje kot do »kolektivne« odgovornosti ali odgovornosti »vseh, enako za vse«. Tako opredeljena odgovornost pa je v praksi pomenila skrivanje posamično odgovornih delavcev za kolektivne organe upravljanja, kar je bilo v škodo delovnega kolektiva in v škodo širše družbene skupnosti. Tako pojmovanje o samoupravni odgovornosti bo treba zaradi izjemno škodljivih posledic čimprej odpraviti.

Negativnih pojavov v naši pretekli in sedanji upravljavski praksi je bilo precej. Ob uveljavljanju ustavnih sprememb v statutih in v upravljavski praksi delovnih organizacij se bo treba z njimi odločneje spoprijeti.

V tem sestavku bi želel podrobneje opredeliti nujnost večje samoupravne delitve upravljavskega dela v delovnih organizacijah, ki jo omogoča uveljavitev ustavnega amandmaja XV. Prepričan sem, da je z boljšo organizacijo, ki jo vidim zlasti v večji delitvi upravljavskega dela, možno doseči boljše odnose in večjo samoupravno odgovornost, kar bo vse vplivalo na učinkovitejše gospodarjenje in poslovanje delovne organizacije.

Zaradi omenjenega neskladnega razvoja med organizacijo dela in organizacijo upravljanja je prišlo v teoriji in praksi do škodljive delitve samoupravljanja na čisto gospodarjenje (strokovno, tehnološko in organizacijsko vodenje) in na politično samoupravljanje. Takšna delitev samoupravljanja je puščala največ škodljivih posledic v večjih delovnih organizacijah, v katerih je bila celovitost organizacije samoupravnega dela (poklicnega in upravljavskega dela) vse bolj očiten pogoj za doseganje učinkovitejših gospodarskih uspehov. Takšni pojavi v teoretičnih razmišljanjih so spremljali tudi oblikovanje vsebine določil obravnavanega ustavnega amandmaja. V ustavni razpravi

INTERNO POSOJILO V ŽELEZARNI RAVNE NA KOROŠKEM:

Z obveznicami do novih stanovanj

15. julija letos so začeli zaposleni v Železarni Ravne na Koroškem vpisovati posojilo ● V dveh letih želijo zbrati 4 milijone N-din in jih namensko uporabiti za nakup stanovanj

V največji delovni skupnosti v Mežiški dolini, v Železarni Ravne na Koroškem, imajo trenutno 258 prosilcev za stanovanja, Vsa leta doslej so namenjali precej denarja za gradnjo stanovanj v družbenem sektorju, prav tako pa tudi za posojila za gradnjo zasebnih stanovanjskih hiš. Letos pa se je zataknilo . . .

Čeprav gradi ljubljanski GRADIS na Čečevju 40-stanovanjsko stolpnico za tržišče, je kazalo, da delovna skupnost ravenskih železarjev ne bo mogla kupiti niti enega stanovanja, saj kljub dokajšnjim potrebam za to ni denarja.

Ekonomski polož | Železarne Ravne na Koroškem se je v zadnjih nekaj letih precej spremenil. Podjetniška donosnost se je zmanjševala iz leta v leto, spreminjalo pa se je tudi razmerje delitve dohodka na osebne dohodke in sklade, seveda na škodo skladov. Zaradi znatnega porasta proizvodnih stroškov in povečanja osebnih dohodkov pa je ravenska Železarna zaključila lansko poslovanje z izgubo. Ostali so brez lastnega denarja za investicije, prav tako pa tudi za vlaganja v družbeni standard. Razmere se zdaj res izboljšujejo, vendar pa na Ravnah ugotavljajo, da zaradi odplačila anuitet za investicijska posojila in nujnosti nadaljnjega porasta osebnih dohodkov zaposlenih tudi v prihodnjih nekaj letih ne bo denarja, ki bi ga bilo mogoče nameniti za investicije v družbeni standard, torej tudi za stanovanjsko gradnjo.

Na Ravnah so zato že dalj razmišljali, kako bi razrešili ta izredno zahteven problem. Končno pa so v želji, da kljub vsem težavam tudi v prihodnje povečujejo število stanovanj v družbenem sektorju, namenjenih članom delovne skupnosti Železarne Ravne na Koroškem, razpišejo notranje posojilo. Tako bi delovna skupnost le lahko pomagala vsem tistim, ki še nimajo rešenega stanovanjskega problema, a so vse doslej pomagali pri reševanju stanovanjskih problemov drugih.

ZNAČILNOSTI NOTRANJEGA POSOJILA ŽELEZARNE RAVNE

V letošnjem in v prihodnjem letu želijo zbrati na Ravnah s posojilom 4 milijone N-din, od tega še letos 2 milijona N-din. Denar bo v celoti namenjen za stanovanjsko gradnjo. Letos bodo vpisovali posojilo do 20. avgusta, prihodnje leto pa do 20. junija. Obveznice se glasijo na 120 N-din, obrestna mera je odvisna od dosežene akumulativnosti Železarne Ravne na Koroškem, ne more pa biti nižja od 7 % oziroma višja od 12 %. Obresti bodo izplačevali vsako leto posebej. Posojilo, vpisano letos, bodo začeli izplačevati 15. septembra 1971, posojilo, vpisano prihodnje leto, pa 15. julija 1972.

Imetniki obveznic pa so lahko le člani delovne skupnosti Železarne Ravne na Koroškem.

Vpisano posojilo bodo odtegovali v šestih mesečnih obrokih, vpisniki posojila pa bodo prejeli obveznice, ko bodo posojilo v celoti tudi vplačali.

OBVEZNICA — DOKAZ PRIPADNOSTI KOLEKTIVU RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Na Ravnah poudarjajo, da bi se morali vključiti v akcijo za vpis internega posojila prav vsi člani delovne skupnosti. V poprečju naj bi vsak član delovne skupnosti vpisal letos 600 N-din posojila, prav toliko pa tudi prihodnje leto.

Prevladuje prepričanje, da bo pravzaprav obveznica internega posojila dokaz pripadnosti delovni skupnosti ravenskih železarjev.

Akcija vpisovanja posojila je zdaj v polnem teku. Prvi je vpisal posojilo glavni direktor Železarne Gregor Klančnik, in sicer 3000 N-din.

OBRESTNA MERA ZA POSOJILO BO ODVISNA OD PRIZADEVANJ KOLEKTIVA SAMEGA

Zapisali smo že, da se bodo obveznice internega posojila obrestovale v odvisnosti od akumulativnosti Železarne Ravne na Koroškem.

Gregor Klančnik, glavni direktor Železarne Ravne na Koroškem, je v posebni številki OBVESTIL DELOVNE SKUPNOSTI zapisal, da ravenski železarji z nakupom obveznic v ničemer ne tvegajo, saj se bo denar obrestoval najmanj toliko, kot ga obrestujejo banke, ob dobrem delu pa bodo obresti še višje. Ker lahko kot delavci in upravljavci neposredno vplivajo na podjetniško donosnost in na višino dobička, je obrestna mera v rokah delovne skupnosti ravenske železarne same. Ob tem je direktor Klančnik poudaril, da je znano, da so v neuspeli proizvodnji, v nesmotrnem izkoriščanju zalog, v nepopolno izkoriščenih strojih in napravah, v premalo učinkovito izkoriščenem delovnem času znatne rezerve, zato je veliko možnosti za povečanje dohodka in akumulativnosti, posredno pa tudi za povečanje obrestne mere za posojilo. Obveznice lahko poleg zbiranja namenskih sredstev za stanovanjsko gradnjo razvijejo med člani kolektiva tudi čut za gospodarnost.

Glavni direktor ravenske Železarne Gregor Klančnik poudarja, da morajo biti vsi člani delovne skupnosti prepričani, da bodo z vztrajnim prizadevanjem tako izboljšali podjetniško donosnost železarne, da bo obrestovanje kar najbolj spodbujalo k vpisu posojila, se pravi, da bi člani delovne skupnosti tudi po preteku dveletnega obdobja ohranili obveznice, saj bodo v njih videli varno naložen lasten denar.

Akcija zbiranja sredstev za stanovanjsko gradnjo v Železarni Ravne na Koroškem zato pomeni tudi veliko spodbudo za krepitev poslovne učinkovitosti ter za razvijanje iniciative in zavestne pripadnosti delovni skupnosti ravenskih železarjev.

(vš)

ZANIMIVI ODGOVORI ZAPOSLENIH ŽENSK V HRASTNIŠKI TOVARNI KEMIČNIH IZDELKOV

KAKO IZKORIŠČAJO PROSTI ČAS

Odgovori so pokazali, da zaposlene ženske sploh ne mislijo na to, da bi spet delale po starem, čeprav morajo ob ponedeljkih prebiti v tovarni deset ur

Delavke in uslužbenke v hrastniš. tovarni kemičnih izdelkov so v anketi o novem delovnem času med drugim povedale, da imajo zdaj več časa za rekreacijo, za krajše in daljše sprehode in izlete. Dejale so, da se lahko bolj posvetijo nakupovanju. Nekatere so povedale, da zdaj pogosteje prebirajo knjige, česar prej niso utegnile. Nekatere spet z zagovoljstvom ugotavljajo, da spričo uvedbe novega delovnega časa vsak petek zvečer dalj posedijo ob televizijskih sprejemnikih, seveda pa so priznale, da opravljajo gospodinjska in druga dela ob sobotah, prej pa so ga bile prisiljene v večji meri opravljati ob nedeljah, kar jim je vzelo precej prostega časa. Zanimiv je bil tudi odgovor, da se lahko ženske zdaj bolj posvetijo vzgoji otrok, kar prej ni bilo možno v tolikšni meri, in da so prostih sobot najbolj veseli otroci. Veliko je povedal tudi odgovor, da odslej ženske čutijo dvakrat na teden pristno družinsko sožitje. Delavke, zaposlene v neposredni proizvodnji, so med drugim zatrdile, da se ob sobotah in nedeljah temeljito odpočijejo, da pozabijo na delo v tovarni, imajo pa seveda dovolj gospodinjskih in drugih opravil. Delavke so še povedale, da si včasih privoščijo krajše sprehode, dodale pa so še, da daljših izletov doslej niso imele. Značilno je tudi, da so malone vse anketirane povedale, da jih ponedeljkov podaljšan delovni čas ne moti, čeprav je dolg deset ur.

Če strnemo: zaposlenim ženskam v hrastniški tovarni kemičnih izdelkov so zelo ustregli s prostimi sobotami. Na delo prihajajo bolj spočite, kar nedvomno vpliva na njihovo storilnost. Sicer pa so v tem zasavskem podjetju doslej zelo skrbno preučevali in ugotavljali rezultate dela in sploh gospodarjenja zaradi uvajanja krajšega delovnega časa. Vse ugotovitve kažejo, da proizvodnja ni manjša, čeprav so za letos sprejeli nekoliko večje delovne in poslovne obveznosti. Precejšnja zasluga za to gre seveda izpopolnjeni organizaciji dela in drugim ukrepom, ki so jih bili sprejeli v tovarni in ki so imeli pozitiven učinek na gospodarjenje. Vsekakor pa bodo odgovori anketirank dobrodošli vsem tistim, ki se v podjetju ukvarjajo s počutjem zaposlenih članov kolektiva in zlasti žensk.

M. V.

DOPISNIKI POROČAJO

● MURSKA SOBOTA

Vse lepši uspehi mladih tehnikov

V soboški občini že dolga leta posvečajo vso skrb delu z mladino v organizaciji Ljudske tehnike, ki sodi po obsegu dela in po prizadevanjih med najboljše v naši republiki. Še posebno pomembno pa je dejstvo, da si je organizacija Ljudska tehnika utrla pot med mladino na podeželju, kjer deluje v različnih dejavnostih že blizu 5000 pionirjev in mladincev.

Uspehi vztrajnega dela z mladino se razkrivajo tudi v številnih zmagah mladih tehnikov soboške občine na republiških in zveznih tekmovanjih. Številnim republiškim in državnim prvakom v letalskem in brodarskem modelarstvu, v tekmovanjih z zmaji ter v drugih dejavnostih, se je pred dnevi pridružila nova skupina zmagovalcev. Na zveznem tekmovanju v avtomoto tehniki, agrobiologiji in radio-tehniki — tekmovanje je bilo v Sarajevu — je med osmimi zastopniki iz soboške občine dobilo kar pet tekmovalcev zlata odličja, eden srebrno, dva pa bronasto. Barve soboške občine so na tem tekmovanju zastopali pionirji iz osnovne šole v Puconcih in iz osnovne šole III. v Murski Soboti.

B. B.

● RAVNE NA KOROŠKEM

Kako letujejo ravenski železarji

Letos bo v počitniškem domu ravenske železarne v Portorožu letovalo kakih 600 članov tega kolektiva s svojimi družinami. Po sklepu upravnega odbora bo letos letovalo brezplačno kar 50 železarjev, med njimi 20 socialno ogroženih in 30, ki odhajajo v pokoj.

Za člane kolektiva železarne velja dnevni penzion 20 novih dinarjev, za svojce, če niso zaposleni, prav tako 20 novih dinarjev, za družinske člane, ki so zaposleni v drugih delovnih organizacijah, pa velja dnevni penzion 32 novih dinarjev. Za otroke, ki še niso zaposleni, pa morajo člani kolektiva odšteti 10 novih dinarjev, če le-ti še niso izpolnili 7 let, sicer pa 15 novih dinarjev na dan. Da bi lahko zadostili vsem interesentom za letovanje v domu železarne v Portorožu, so se samoupravni organi odločili, da bodo izmene trajale samo po 10 dni.

I. P.

● PREVALJE

Vojaki so zgradili dva mostova

Skupina vojakov-inženircev iz enote kapetana Joškovića iz Maribora je pred nedavnim zgradila na cesti od Prevalj proti Uršlji gori dva lesena mostova, ki sta tako zamenjala prejšnja, že močno dotrajana objekta. Inženirci so gradnjo opravili v rekordnem času petih dni. Material za gradnjo je prispevala krajevna skupnost Prevalje, ki je vojakom za časa gradnje preskrbela tudi stanovanje in prehrano. Krajevna skupnost bi morala za gradnjo omenjenih objektov zagotoviti najmanj 30 tisoč novih dinarjev, na kar pa spričo težkega finančnega položaja sploh ni bilo možno misliti. Zato je delovna akcija mariborskih vojakov med prebivalci Prevalj močno odjeknila, obenem pa je pripomogla k temu, da so se stiki med občani in pripadniki JLA še bolj poglobili.

I. P.

● PTUJ

Dobili so počitniški dom

Člani kmetijskega kombinata v Ptuju so si letos uredili v Varaždinskih toplicah svoj počitniški dom. V domu imajo na voljo 6 sob s skupno kapaciteto 12 postelj. Dom je vseskozi zaseden, saj člani kolektiva kmetijskega kombinata odštejejo za prenočišče le 3 nove dinarje na dan. Seveda pa si morajo prehrano poiskati v drugih gostinskih objektih; lahko pa si tudi kuhajo v sobah. Člani kolektiva kmetijskega kombinata v Ptuju lahko letujejo v Varaždinskih toplicah od 5 do 10 dni.

F. H.

● KOČEVJE

Morda bi šlo s krajevnim samoprispevkom

Prebivalci Kočevja so v poletnih mesecih pošteno prikrajšani za rekreacijo, saj Kočevje ne premore javnega kopališča na prostem. Tudi Rinža ni primerna za kopanje, do drugih rek, kjer bi se lahko ohladili, pa je daleč. Zato ni čudno, da so v zadnjih nekaj letih številni občani predlagali, da bi v Kočevju vendarle začeli graditi letno kopališče, formiran pa je bil celo poseben pripravljalni odbor za to akcijo A kot vselej se je tudi tokrat zataknilo pri sredstvih: občinska skupščina ni mogla iz svojega proračuna zagotoviti sredstev, da bi začeli z gradnjo kopališča. Zato se zdaj nekateri v Kočevju ogrevajo, naj bi razpisali referendum o uvedbi krajevnega samoprispevka za gradnjo prepotrebnega bazena.

V. D.

USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ● USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ● USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI VEČ LET ● USTAVNE SPREMEMBE BOMO URESNIČEVALI

so bila močno očitna hotenja, da bi v organizaciji upravljanja uveljavili delitev, ki bi celovitost procesa upravljanja razdeljevala na fazo sprejemanja samoupravnih odločitev (pristojnost in delo delavskega sveta) in na fazo strokovnega izvrševanja (pristojnosti v strokovni odbor preimenovanega strokovnega kolegija, do sedaj posvetovalnega telesa direktorja). Omenjena hotenja so bila v ustavni razpravi ocenjena kot družbeno škodljiva, saj so v svoji osnovi zanikala celovitost samoupravljanja kot temeljnega družbeno-ekonomskega odnosa in zato v uveljavljenih ustavnih določilih niso povzeta. Ustavni amandma opredeljuje vse organe v delovni organizaciji kot organe upravljanja in jih ločuje le po njihovih funkcijah (funkcije upravljanja opravlja delavski svet, funkcije izvrševanja pa kolektivni in individualni izvršilni organi). Ko vse bolj često razmišljamo o uveljavitvi potrebe po večji delitvi upravljavskega dela, nimamo v mislih teh konzervativnih koncepcij in hotenj, temveč potrebo po uveljavitvi organizacije upravljavskega dela, ki naj bo čim bolj prilagojena posebnostim organizacije poklicnega dela v posamezni delovni organizaciji.

V čem se odražajo prizadevanja po večji delitvi upravljavskega dela? Iz določil statutov nekaterih delovnih organizacij v naši republiki je razvidno, da so bile številne zadeve in pristojnosti delavskega sveta in upravnega odbora še pred uveljavitvijo ustavnih sprememb prenesene v pristojnost komisij in odborov, ki tako spričo pravice spreminjanja samostojnih odločitev (odločitve o politiki izvrševanja) niso bili več le pomožna telesa delavskega sveta ali upravnega odbora. Ta prenos pristojnosti predstavlja uveljavitev prizadevanj, kako čim bolj prilagoditi organizacijo upravljavskega dela organizaciji poklicnega dela. V teh procesih vidim začetek razbijanja toge »uniformiranosti« v organizaciji upravljanja in vnašanje principa delitve tudi na področje upravljavskega dela z vsemi pozitivnimi posledicami, ki jo v sodobnem svetu omogoča specializacija in delitev dela. S prenosom pristojnosti pa delavski svet in upravni odbor nista bila formalno razbremenjena dolžnosti, da ponovno sklepata oziroma potrjujeta sklepe teh organov.

Temeljna določila ustavnega amandmaja o oblikah, preko katerih delovni ljudje v organizacijah združenega dela uresničujejo svoje samoupravne pravice, ustavno uzakonjajo dosedanja prizadevanja omenjenih delovnih organizacij (ki bi jih lahko v preteklosti ocenili celo kot nezakonita in protiustavna). V nasprotju z dosedanjimi določili ustava sedaj omogoča in spodbuja delovne organizacije, da avtonomno določijo delitev upravljavskega dela med več kolektivnih in individualnih izvršnih organov, da v tej delitvi dosežejo čim večjo skladnost med organizacijo svojega političnega in upravljavskega dela.

Večja avtonomija v delitvi upravljavskega dela omogoča, da delavski sveti v prihodnje ne bodo razpravljali in odločali o množici zadev z zelo različnih področij, temveč da se bodo posvetili le odločanju o temeljni politiki delovne organizacije. Pristojnosti delavskega sveta bi zato morale biti predvsem odločanje o organiziranosti dela in življenja v delovni organizaciji, sprejemanje plana, zaključnega računa, politika delitve in sprejemanje splošnih aktov.

Odločitvam delavskega sveta sledijo odločitve kolektivnih in individualnih izvršilnih organov glede politike izvrševanja programov, splošnih aktov, zaključnih računov in drugih temeljnih odločitev delavskega sveta. Tako kot odločitve delavskega sveta so bile v preteklosti tudi odločitve upravnega odbora pogosto ocenjene kot nestrokovne in neracionalne. Do tega pojava je prišlo iz naslednjih razlogov:

● upravni odbori so odločali o številnih vprašanjih v delovni organizaciji. Široka vsebina in kratka mandatna doba članov sta zmanjševali kvaliteto sprejetih odločitev;

● številne vrzeli v sistemu samoupravne odgovornosti, ki je bila v praksi najpogosteje pojmovana le kot kolektivna, so omogočale, da je upravni odbor odločal tudi o zadevah, ki terjajo le strokovno obravnavo in odločanje. Temu so sledile že omenjene škodljive posledice, ki so marsikje razvrednotile vlogo in položaj upravnega odbora;

● upravni odbor so večinoma sestavljali člani brez strokovnega znanja kar je pogosto povzročalo »amaterske« odločitve, ki jih razvitost sodobnega sveta ne prenese več itd.

Vseh navedenih vzrokov v tem sestavku ni mogoče podrobneje opredeliti. Zadržal se bom pri prvem. Dosedanja načela oziroma oblike upravljanja se niso razlikovale denimo med cvetličarno in visoko razvitim industrijskim podjetjem, čeprav sta bila širina, značaj in zahtevnost dela upravnega odbora v obeh primerih popolnoma različna. Uveljavitev ustavnih sprememb pa omogoča, da se poslej v delu upravnega odbora cvetličarne nič ne spremeni — če sprememba ni potrebna — glede načina in obsega minulega dela upravnega odbora, v primeru industrijskega podjetja ali katerekoli razvitejše delovne organizacije pa je možen najširši prenos kolektivnih izvršilnih pristojnosti na več kolektivnih izvršilnih organov. Taki organi so na primer: poslovni odbor, odbor informiranja, notranja arbitraža, komisija za tehnične izboljšave in racionalizacijo, komisija za kadre, komisija za varstvo pri delu, komisija za izobraževanje, komisija za delitev osebnih dohodkov, komisija za delitev sredstev skupne porabe, komisija za ocenjevanje in poravnavanje škode, komisija za ugotavljanje in izrekanje ukrepov zoper kršilce delovnih dolžnosti, komisija za priznanja in odlikovanja itd. Taka specializacija in delitev upravljavskega dela bo gotovo v večjih delovnih organizacijah omogočala sprejemanje kvalitetnejših izvršilnih odločitev, kot pa jih je omogočala dosedanja univerzalnost v delu upravnega odbora.

Enaki pojavi in možne spremembe veljajo tudi za sklop individualnih izvršilnih pristojnosti, ki jih je do uveljavitve ustavnih sprememb lahko opravljal in bil zanje odgovoren le direktor delovne organizacije. Tako kot ustavne spremembe izpuščajo upravni odbor in namesto njega določajo le obliko kolektivnega izvršilnega organa, opuščajo tudi kategorijo direktorja delovne organizacije. Direktorja delovne organizacije nadomešča nova ustavna kategorija — »individualni izvršilni organ«. Gre torej za možnost, da se v delovni organizaciji konstituira več individualnih izvršilnih organov in da se mednje racionalneje kot doslej porazdele individualne izvršilne pristojnosti.

Vsa nanizana razmišljanja pa je možno v samoupravni praksi le delno uveljaviti, saj veljavna zakonska določila kljub XV. amandmaju ne dopuščajo delitve individualnih izvršilnih zadev in je odločanje o teh zadevah še vedno le v pristojnosti direktorja kot individualnega izvršilnega organa. V razpravi za pripravo novega temeljnega zakona o delovnih organizacijah in ob reviziji zakonodaje se bo treba odločno upreti svojevoljnim razlagam tistih, ki poskušajo skozi določila zakonov ponovno zoževati široke ustavne kategorije na stare in marsikje preživele oblike.

Iz vseh nanizanih misli bi lahko povzel zaključek, da je delitev upravljavskega dela pogoj za nadaljnjo delitev poklicnega dela oziroma, da je samoupravno delitev dela treba uveljaviti v teoriji in praksi kot enovit organizacijski proces v našem samoupravnem sistemu in da bi morala biti prizadevanja za večjo racionalnost in za boljše gospodarjenje enako zavzeto usmerjena tako v delitev upravljavskega dela, kot so bila in so še v večjo delitev poklicnega dela.

PETER TOŠ

POGOVOR Z UPRAVLJAVCI ● POGOVOR Z UPRAVLJAVCI

ZLATA JAMA

Ne vem, kako visoko je tisto popoldne tičalo živo srebro v postojnskih termometrih, toda dan in počutje bi lahko primerjali s tistim, ki je bilo značilno za vso drugo polovico julija.

Sopara, znoj, vročina..., ki ni več prijala tudi največjim ljubiteljem poletja.

Velike ploščadi pred vhodom v Postojnsko jamo — to enkratno kraško jamo na svetu — namenjene ljudem in avtomobilom, so spominjale na Babilon. V gneči so prevladovali ogoreli turisti, ki so se vračali z morja, mednje pa so se mešali bledi obrazi severnjakov, ki so se, kdo ve po kakšnem naključju, ta dan odločili za obisk Postojne in njene slovite zanimivosti.

«Vrvež tu pod nami je v teh poletnih dneh nekaj vsakdanjega,« mi je pozneje pripovedoval Zdravko Žmitek, vodja računovodstva Zavoda Postojnske jame, ki je takrat nadomeščal svojega direktorja. »Če imamo veliko dela...? Še misliti si ne morete, koliko ga je! Poglejte, dnevno sedaj obišče jamo tudi po več tisoč turistov, rekord pa smo letos zabeležili nekje v juniju, ko si je v enem samem dnevu ogledalo jamo blizu 9150 ljudi. To pomeni, da je moral naš kolektiv krepko zavihati rokave! Vseskozi si namreč prizadevamo, da bi bili turisti z nami kar najbolj zadovoljni in seveda, da bi promet še povečali...«

»Pa vam to uspe..., mislim glede prometa?«

»Naj odgovorim s pomočjo številk: pred dvema letoma smo na primer imeli do konca julija 168.000 obiskovalcev, leto dni pozneje v istem obdobju že 291.000, letos pa je ta številka poskočila kar na 320.000.«

»Verjetno prevladujejo tuji gostje...«

»Premočno. Do konca julija nas je letos obiskalo že 235.000 inozemcev in le nekaj več kot 84.000 domačih gostov...«

»In čemu pripisujete tako visoko naraščanje obiskovalcev Postojnske jame?«

»Obisk narašča predvsem na račun povečanega turističnega prometa sploh. Poleg tega ne moremo mimo dejstva, da smo v zadnjih letih pri nas poskrbeli za marsikaj novega. Modernizirali smo notranjost jame in zgradili sodobno krožno progo. Večino poti opravijo sedaj obiskovalci z železnico. Veliko goro in Lepe jame pa si še vedno ogledajo peš. Obisk jame traja uro in pol, dnevna

kapaciteta pa znaša danes 14.000 ljudi...«

»Mimogrede, kolikšen dnevni promet dosežete v najboljših mesecih?«

»Bruto inkaso znaša včasih tudi več kot 150.000 N-din. Povedati pa moram, da služimo tudi na račun naših prodajaln. Posebno Italijani zelo radi segajo po spominkih, da ne govorim, koliko lir pustijo v naši delikatesi..«

»In od katerih gostov iztržite najmanj, če nam to lahko zaupate?«

»To bi težko rekel. Gotovo pa je, da so na primer Nemci in Angleži presneto varčni in da se le stežka odločijo za to, da potegnejo iz žepa svojo denarnico. V tem pogledu smo domačih turistov precej bolj veseli...«

»Dejali ste, da bi radi obisk jame še povečali. Kaj boste v ta namen napravili?«

»Pravkar gradimo velik trgovsko-gostinsko-hotelski objekt, ki nas bo z zunanjimi ureditvami vred veljal blizu 30 milijonov N-din. Investicija je velika, toda spričo naših želja po nadaljnjem razvoju, je bil ta korak nujen. Računamo, da bo objekt v glavnem končan prihodnje leto, hotelski del pa leto pozneje.«

»Prosim, odgovorite še na tole vprašanje: kaj predstavlja danes jama za Postojno in njen okoliš?«

»Naj bom kratek: zelo veliko! Tako kar zadeva devizni priliv kot zaposlovanje, seveda predvsem sezonske delovne sile. Poglejte: danes imamo 6 do 7 mesecev na leto zaposlenih po 170 ljudi, z dograditvijo novega objekta pa bomo povečali to število še za novih 100 ljudi. To se pa za Postojno že kar lepo sliši, mar ne?«

A. ULAGA

POGUMNA, TODA UTEMELJENA ODLOČITEV KMETIJSKE ZADRUGE SLOVENJ GRADEC:

V večini so zasebni kmeti

Kmetje se čedalje bolj navezujejo na kmetijsko zadrugo ● Čeprav denarja ni veliko, kmetijska zadruga Slovenj Gradec širi strokovno pospeševalno službo

V Kmetijski zadrugi Slovenj Gradec, ki zajema celotno Mislinjsko dolino, so že dlje krepili vlogo in udeležbo zasebnih kmetijskih proizvajalcev v samoupravnih organih zadruge. Posebej pomembno je bilo v teh prizadevanjih leto 1967, ko so se v Slovenjem Gradcu odločili, da naj bi bilo v samoupravnih organih KZ kar dve tretjini zasebnih kmetov. Zadružni svet šteje zdaj 30 članov in v njem je kar 21 zasebnih kmetijskih proizvajalcev, devet članov sveta pa je iz delovne skupnosti.

Pred dvema letoma je bilo veliko takih, ki so menili, da je bila odločitev o strukturi samoupravnih organov oziroma o vključitvi večjega števila zasebnih kmetijskih proizvajalcev v te organe preuranjena in premalo premišljena. Praksa pa kaže, da je bila ta pogumna odločitev utemeljena.

Člani samoupravnih organov Kmetijske zadruge Slovenj Gradec obravnavajo celovito vso kmetijsko problematiko Mislinjske doline, odločitve pa so zmeraj v prid same kmetijske zadruge. Omeniti velja, da so zadnji dve leti pokazali zasebni kmetijski proizvajalci — člani samoupravnih organov kmetijske zadruge veliko razumevanje za obravnavo problematike lastne proizvodnje in so predlagali številne ukrepe za izboljšanje. Odločeno pa je tudi že, da naj bi v prihodnje še naprej širili tisto lastno proizvodnjo, ki dosega ob maksimalnih naporih vseh zadovoljive finančne rezultate.

Odkar imajo zasebni kmetijski proizvajalci v samoupravnih organih Kmetijske zadruge Slovenj Gradec veliko svojih predstavnikov, se tudi čedalje bolj navezujejo na zadrugo. Načrtov in želja imajo veliko. Kmetijska zadruga, čeprav je z denarjem na tesnem, širi strokovno pospeševalno službo. Poseben strokovnjak se ukvarja z izdelavo načrtov za preureditev hlevov, saj bi v Mislinjski dolini, kjer prevladuje predvsem živinoreja, čedalje več kmetov želelo preurediti hleve na odplakovanje. Verjetno bo zadruga v kratkem zaposlila še enega strokovnjaka, ki naj bi skrbel za proizvodno sodelovanje pri vzreji prašičev. Za zimske mesece pa pripravlja slovenjegraška kmetijska zadruga tečaje in predavanja o živinoreji in o porabi umetnih gnojil, vsako nedeljo pa so na sporedu lokalne radijske postaje tudi strokovne oddaje o kmetij-

BREST
POHIŠTVO

stvu, ki jih pripravljajo strokovnjaki zadruge.

Eden od osrednjih problemov zadruge, s katerim se ne srečujejo samo v Kmetijski zadrugi Slovenj Gradec, pa je v tem, kako kreditirati zasebne kmetijske proizvajalce. Zadruga ima močan hranilno-kreditni odsek, verjetno enega od najmočnejših na Slovenskem, saj je vlog kar za 3 milijone N din. Žal pa lahko ta odsek dodeljuje le kratkoročna posojila in z obrestno mero, ki za zasebne kmetovalce ni sprejemljiva. V Slovenjem Gradcu poudarjajo, da bi kmetijstvo doseglo v prihodnje še večji razmah, saj kmetje spoznavajo perspektivo in čedalje več je takih, ki ostajajo na kmetijah, če bi naposled vendarle uredili kreditiranje zasebnih kmetijskih proizvajalcev in jim zagotovili dolgoročna posojila ob ugodnih obrestnih merah. (vš)

DESET PLODNIH LET TRBOVELJSKE DELAVSKE UNIVERZE

NEPOGREŠLJIVA PRI IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH

Čeprav obsega delovanja ni mogoče meriti samo s številkami, je statistika vseskozi spremljala aktivnost trboveljske delavske univerze in nam je tako omogočila, da pod črto seštevka o desetletnem obstoju te pomembne izobraževalne ustanove pripišemo ugotovitev: delavska univerza v središču zasavskih revirjev je pomagala kar 135.000 ljudem pri izpopolnjevanju ali nabiranju novega znanja na vseh področjih družbeno političnega življenja. Potemtakem je ta izobraževalna institucija ne samo v celoti opravičila svoj obstoj, marveč utrdila svoj sloves in ugled, v drugo desetletje pa stopa z dragocenimi izkušnjami, ki ji bodo vsekakor omogočile še globlje in širše delovanje v korist vseh tistih, ki se želijo izobraževati.

Začetki aktivnosti trboveljske delavske univerze so bili dokaj skromni. Kmalu pa je s svojo usmeritvijo posegla na neizhojena pota in področja. Za ponazoritev naj povemo, da je univerza v desetih letih organizirala kar 1100 predavanj, tečajev, seminarjev s poljudnoznanstvenega področja izobraževanja. Sem kaže všteti številne kuharske in gospodinjske tečaje, seminarje prve pomoči, tečaje za šivilje, tečaje tujih jezikov, večernih šol za starše in za mlade zakonce. Kmalu je začela delavska univerza v Trbovljah skrbeti za izobraževanje in usposabljanje kadrov in vodstvenih ter drugih članov družbeno-političnih organizacij, samoupravnih organov, mladih komunistov. Družbeno-ekonomsko izobraževanje se je razvilo zlasti v zadnjih nekaj letih, ko je postalo očitno, da brez večjega znanja in usposabljanja na tem področju ni pričakovati boljših rezultatov in uspehov. Univerza je pripravila kar 620 tečajev, seminarjev, političnih šol in predavanj z družbeno-ekonomskega področja izobraževanja, ki jih je obiskovalo najmanj 19.000 ljudi.

Trboveljska delavska univerza je po sodbah vseh poznavalcev vendarle dosegla najboljše uspehe in rezultate v prizadevanjih za strokovno in splošno izpopolnjevanje zaposlenih. Žal ni na voljo podatkov o tem, kolikšnemu številu neposrednih proizvajalcev je univerza omogočila pridobitev kvalifikacije, nobenega dvoma pa ni, da se je v tej ustanovi izobraževal skoraj vsak peti zaposleni občan Trbovelj. Pred leti se je univerza lotila organizacije mreže srednjih, višjih in visokih šol. Ustanovila je center za izredni študij na višjih in visokih šolah, med drugim: višjo tehniško šolo, višjo šolo za organizacijo dela, oddelek pedagoške akademije za razredni pouk in višjo ekonomsko-komercialno šolo. V teh ustanovah se izobražuje kakih dvesto slušateljev ne samo iz Trbovelj, marveč tudi iz Hrastnika in Zagorja. Delavska univerza pa bo v novi sezoni k centru za izredni študij priključila še višjo pravno šolo in po vsej verjetnosti tudi oddelek ekonomske fakultete.

Drugo z drugim: v desetih letih je tečaje tujih jezikov, oddelke večernih osnovnih šol, pripravljalne seminarje, srednje večerne strokovne in druge šole, višje in visoke šole pri trboveljski Delavski univerzi obiskovalo več tisoč ljudi, med njimi največ zaposlenih.

Razumljivo je, da brez podpore delovnih kolektivov univerza ne bi zmogla v celoti uresničiti svojih načrtov oziroma vsakoletnih programov. Zasavska podjetja so omogočila številnim svojim zaposlenim, da se izobražujejo, bodisi s posebnimi prispevki za šolnino ali s krajšimi izrednimi dopusti in celo s skrajšanim delovnim časom. S tem si zasavsko gospodarstvo pravzaprav samo povečuje in izboljšuje strokovni sestav zaposlenih, kar je velikega pomena posebno zdaj v pogojih in razmerah blagovno-tržnega gospodarjenja.

Plodno minulo desetletje je torej poroštvo, da bo tudi v prihodnje trboveljska delavska univerza opravljala svoje poslanstvo, čeprav mogoče v nekoliko težjih okoliščinah. Vendar bi utegnila dosti laže delovati, če bi v revirjih uresničili že tolikokrat začeto, a nikoli končano delo: združitev vseh treh delavskih univerz v močno, vsestransko usposobljeno osrednjo ustanovo za izobraževanje odraslih v Zasavju. Zares je škoda drobiti sile in sredstva, ko je vendarle očitno, da nerazvite, strokovno nezasedene delavske univerze ne bodo v prihodnje kos svojim odgovornim nalogam. Poznavalci razmer namreč upravičeno menijo, da je odlašanje združitve zasavskih delavskih univerz škodljivo predvsem za vse tiste, ki si bodo v prihodnosti še nabirali znanje in ni razloga, da bi jim ne verjeli!

M. V.

V ŠENTJURSKI OBČINI UGOTAVLJAJO

ŠE SO MOŽNOSTI ZA ZAPOSLOVANJE

Šentjurska občina, ki se uvršča med najmanj razvite komune v Sloveniji, šteje kakih 17.000 prebivalcev. Približno polovica prebivalstva se ukvarja s kmetijstvom, v gospodarstvu in negospodarstvu šentjurske občine pa je zdaj 1560 delovnih mest. Kakih 1700 delavcev se vozi vsak dan na delo v celjski industrijski bazen; ti delavci sicer nimajo daleč do svojega delovnega mesta, saj so statistični podatki pokazali, da prevozi najbolj oddaljeni delavec iz šentjurske občine dnevno v obe smeri le kakih 33 km. Največ delavcev iz šentjurske občine je seveda zaposlenih v štorski železarni, mnogo pa se jih vozi na delo tudi v druge celjske delovne organizacije.

Možnosti za zaposlovanje novih delavcev v šentjurski občini so danes minimalne. Povečale pa bi se lahko, če bi porasle naložbe v predelovalno industrijo z nižjo organsko sestavo kapitala. V prid tovrstnim investicijam govore razmeroma dobre prometne zveze ter s surovinami bogato kmetijsko in gozdno zaledje. Poznavalci razmer tudi dokazujejo, da so v šentjurski občini velike rezerve latentno nezaposlene delovne sile — od 1000 do 1500 oseb — predvsem žensk in mladine. Ta delovna sila pa bi se lahko zaposlila v manj ali srednje zahtevni industrijski proizvodnji. (mb)

Kolektiv industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov »SAVA« Kranj čestita ob občinskem prazniku vsem občanom in delovnim kolektivom kranjske občine!

KRATKO IN JEDRNATO

● ANHOVO

Letos so športniki anhovskega Salonita dodali svojim številnim športnim uspehom še enega. Na igrah slovenskih gradbincev so osvojili v ekipni konkurenci odlično tretje mesto takoj za Gradisom iz Ljubljane in Ingradom iz Celja.

Konkurenca je bila na letošnjih igrah v Mariboru večja od lanskoletne, tekmovalni pogoji pa nekoliko težji. Zastopstvo Salonita je štelo 70 članov, od tega 20 žensk. Nastopili so v osmih moških in štirih ženskih, to je v vseh razpisanih disciplinah.

V posameznih panogah so se športniki anhovske cementarne najbolje uvrstili v odbojki, kjer so osvojili prvo oziroma drugo mesto. Drugače pa so se anhovski cementarji uvrstili takole: v odbojki so bili moški prvi, dekleta druga; šahisti so zasedli drugo mesto, balinarji tretje, enak uspeh pa sta dosegli tudi moški in ženski vrsti v namiznem tenisu.

● RENČE

Kljub skromnim pogojem za delo so v Renčah doma dobri vaterpolisti in plavalci. Leto za letom jih vidimo, kako se v reki Vipavi pripravljajo za tekmovanja. Srečujemo jih tudi na slovenskih prvenstvih, ob tem pa malokdo ve, kako težke pogoje imajo za svoje delo.

Tudi letos so v Renčah zgodaj pričeli z delom. Pripravljajo se za republiško pionirsko in člansko prvenstvo v vaterpolu ter za občinsko prvenstvo. Njihova želja je, da bi kar najbolj uspeli, čeprav se zavedajo, da ne bo lahko tekmovati z moštvi, ki premorejo letne in zimske bazene oziroma morje.

Zato si plavalci v Renčah na moč želijo, da bi kmalu prišli do svojega plavalnega bazena. Krajevna skupnost ima gradnjo bazena prihodnje leto sicer na programu, vendar so športniki v skrbeh, da se bo kje zataknilo. Zagotavljajo pa, da so pripravljeni tudi sami visoko zavihati rokave in pomagati s prostovoljnim delom.

● DRAVOGRAD

Končano je občinsko prvenstvo v malem nogometu, kjer so sodelovale ekipe posameznih krajev in delovnih organizacij. Prvo mesto je po pričakovanju osvojila ekipa Dravograda. V zadnjih treh kolih pa so bili v tem prvenstvu doseženi naslednji izidi: VII. kolo — Gradbeno podjetje Dravograd : Vič 3:0, Černeče : Ojstrica 4:1, Meža : Dravograd 0:4, Šentjanž : Železničar 0:3, Libeliče : Osnovna šola Dravograd 3:0. VIII. kolo — Vič : Ojstrica 3:0, Osnovna šola Dravograd : Gradbeno podjetje Dravograd 3:0, Dravograd : Libeliče 9:0, Meža : Šentjanž 3:0, Železničar : Černeča 5:2. IX. kolo — Libeliče : Ojstrica 0:3, Černeče : Gradbeno podjetje Dravograd 3:0, Železničar : Osnovna šola Dravograd 3:0, Šentjanž : Dravograd 3:0, Meža : Vič 6:1.

Končni vrstni red: Dravograd 16, Meža 15, Černeče 14, Železničar, Ojstrica in Libeliče 8, Vič 7, Šentjanž 6, Gradbeno podjetje Dravograd 5 in Osnovna šola Dravograd 3 točke. I. P.

Takole na gosto je v teh vročih poletnih dneh posejana obala s kopalci ob železničarskem campu v Rovinju. Dopustniki so predvsem slovenski železničarji, ki imajo v Rovinju že vrsto let svoj poletni rekreacijski center

NA ObSS SLOVENSKA BISTRICA NA TEMO: REKREACIJA ZAPOSLENIH

Oddih na Pohorju

Vprašanje številka ena je, kako omogočiti delavcem tedensko rekreacijo

Kljub temu, da je zunaj tako rekoč vse trepetalo od hude poletne vročine in se zato ljudem še stati ni ljubilo, sta se Božo Sternad, podpredsednik ObSS Slovenska Bistrica in Franc Šift, predsednik komisije za rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu, rada odzvala moji prošnji.

Zaprosil sem ju namreč, da mi povesta nekaj besed o dosedanjem delu komisije za rekreacijo, predvsem pa o načrtih, ki jih ima ObSS na tem področju.

ZAENKRAT POUDAREK NA ŠPORTNIH IGRAH

Božo Sternad, ki je vse do nedavnega vodil komisijo za rekreacijo in je šele nedavno predal to delo Francu Šiftu, direktorju podjetja Emmi, je uvodoma dejal:

»Že vrsto let se ukvarja posebna komisija v okviru ObSS z vprašanjem aktivnega oddiha zaposlenih, kljub vsemu pa kaj dlje od organizacije sindikalnih športnih iger še nismo prišli. Prednost dajemo predvsem rekreativnim športom, zato tekmujejo predstavniki sindikalnih organizacij na športnih igrah v namiznem tenisu, ribolovu, kegljanju, odbojki, malem nogometu in šahu...«

»Kaj pa tedenska rekreacija zaposlenih...,« sem prekinil pripovedovanje Boža Sternada.

»Na tem področju naša komisija še vedno ne beleži večjih uspehov. V Impolu smo si na primer prizadevali, da bi uvedli medobratna tekmovanja in s tem poživili tedensko rekreacijo zaposlenih, pa nam to zaenkrat še ni uspelo. Ob tem pa moramo omeniti dejstvo, da je v zadnjem času pri nas močno narasel interes zaposlenih za oddih na obronkih južnega Pohorja oziroma pri Treh kraljih. Na novo adaptiran in sodobno urejen Štuhecov dom, ki danes gotovo šteje med najlepše na Pohorju sploh, postaja za naše ljudi vse privlačnejši. Dom ima centralno kurjavo in se po udobnosti uvršča takoj za hotel Bellevue, ki leži na Mariborskem Pohorju. In ker je oddaljen od Slovenske Bistrice komaj dobrih 20 km — po novi cesti, ki je pravkar v delu, pa bo do tja komaj 15 km — je ob sobotah in nedeljah tu vse več Bistričanov...«

KMALU SMUČARSKA VLEČNICA PRI TREH KRALJIH?

Na vprašanje, kako to, da postaja planinska postojanka pri Treh kraljih za Bistričane tako zanimiva šele v zadnjem času, mi je odgovoril Božo Sternad takole:

»V prvi vrsti zaradi omenjene adaptacije in pa dejstva, da je na Pohorju, pa najsi bo na južnem ali severnem delu, povsod izredno lepo in za oddih utrujenega človeka kot nalašč...«

Planinski dom pri Treh kraljih je odprtega tipa. Upravlja pa ga danes podjetje Impol. Glede na to, da je ta del Pohorja interesanten za Bistričane tako poleti kot pozimi, bodo v bližnji prihodnosti zgradili tu smučarsko vlečnico.

Da bi gradnjo vlečnice pospešili in kar najhitreje omogočili ljudem prijetno smuko na našem delu Pohorja, je ObSS oddvojil v ta namen že 12 tisoč dinarjev, mi je povedal Božo Sternad. »Težko je reči, kdaj bo žičnica stekla. Seveda si vsi skupaj želimo, da bi čimprej, sicer je pa danes to odvisno predvsem od ljudi, ki delajo v Impolu. Oni imajo v rokah iniciativo in tudi nujno potreben začetni kapital...«

RAZDROBLJENE POČITNIŠKE KAPACITETE

Naj ob tem povemo, da si sindikati v Slovenski Bistrici že več let prizadevajo, da bi omogočili svojim ljudem tako v poletnih mesecih kot pozimi, prijetne in obenem cenene počitnice.

Na škodo delavcev pa njihova prizadevanja doslej še niso rodila zaželenih uspehov. Počitniške kapacitete so ostale razdrobljene, saj nekatere delovne organizacije ukrepajo prav nasprotno od tistega, kar bi omogočilo Bistričanom ustanovitev tako zelo zaželene — pa tudi potrebne — počitniške skupnosti.

Kljub temu pa sindikati niso vrgli puške v koruzo. Prizadevajo si še vnaprej, da bi za začetek združili vsaj recepcijske službe.

Pa tudi misel o svoji počitniški skupnosti še niso opustili!

LETOS PRVIČ TUDI TEKME NA SNEGU

Franc Šift, novi predsednik komisije za šport pri ObSS Slovenska Bistrica, mi je precej nadrobno razložil, kako bodo letos potekale sindikalne športne igre v občini. Naj naštejemo le nekaj najpomembnejših dejstev:

»Sindikalne športne igre ObSS Slovenska Bistrica se bodo letos pričele v oktobru. Najprej bodo na sporedu tekmovanja v odbojki, rokometu, ribolovu in malem nogometu. V zimskih mesecih pa se bomo letos prvič pomerili v slalomu in smuku. Mislim, da bo za tekmovanje na snegu veliko kandidatov, saj šteje smučanje med našimi delavci med zelo priljubljena zimska razvedrila. Na pomlad bomo potlej pričeli še s tekmovanji v kegljanju, streljanju, šahu, namiznem tenisu in streljanju na glinaste golobe. Zaključek iger bo v začetku meseca maja, ko se bodo pričela tradicionalna medobčinska tekmovanja v okviru šestih prijateljskih občin.«

Za konec naj povemo, da si danes v Slovenski Bistrici na moč prizadevajo, da bi omogočili delavcem kar najširše možnosti tedenske rekreacije. S tem v zvezi sindikati že pripravljajo nekatere načrte.

Toda, več o tem drugič.

A. ULAGA

inles
OKNA
VRATA
POLKNA
PRODAJA
NA KREDIT
ribnica

● LJUBLJANA

Novo avtomatsko kegljišče

Minuli teden so pri hotelu in restavraciji Ljubljana-transporta ob Celovški cesti v Ljubljani odprli novo dvostezno avtomatsko kegljišče. S kegljiščem bo upravljal kegljaški klub, ki deluje v okviru sindikalne organizacije Ljubljana transporta. Kegljišča so bili prav gotovo najbolj veseli šoferji in sprevodniki, ki vozijo v jutranjih in popoldanskih urah, vmes pa imajo nekaj ur prostega, takoimenovanega »čakalnega časa«. Ta čas bodo odslej izkoristili na kegljišču. Razen za zaposlene v Ljubljana-transportu pa je avtomatsko kegljišče zelo dobrodošlo, kot nam je povedal Otmar Lipovšek, tudi za okoliške delovne kolektive, ki bodo na kegljišču organizirali razne kegljaške rekreacijske krožke. Ker je kegljišče odprtega tipa, bodo prišli na račun tudi tisti okoliški prebivalci, ki jim je kegljanje najbolj pri srcu.

● DRAVOGRAD

Denar za šport in rekreacijo

Pri občinskem sindikalnem svetu so letos za potrebe športa in rekreacije namenili 5000 dinarjev. Ta sredstva bodo porabili za organiziranje številnih tekmovanj za delavce, nakup pokalov in priznanj ter organiziranje letnega dopusta članov kolektivov. Letos je komisija za šport in rekreacijo skupaj s TVD Partizan že pripravila več tekmovanj v nekaterih športnih disciplinah, med katerimi velja posebej omeniti srečanja v počastitev 1. maja in 50-letnice Komunistične partije Jugoslavije in SKOJ. I. P.

Mladi gradijo igrišča

Skupina mladincev z Meže, desnega brega Dravograda, se je odločila za edinstveno akcijo — sami si bodo pod nasipom železniške proge pri elektrarni zgradili igrišče za mali nogomet, rokomet, odbojko in košarko. Vsa dela pri gradnji igrišč bodo opravili sami, pričakujejo pa, da bodo igrišča nared že v začetku avgusta. Nakupili bodo tudi rekvizite in vso potrebno opremo za omenjene panoge; za vse bodo tudi sami zbrali denar. I. P.

● CELJE

Sindikalne športne igre zaključene

Prvi del sindikalnih športnih iger je za nami. Mirno lahko trdimo, da so dosegle svoj namen — množičnost, da so v delovnih kolektivih vse bolj popularne.

Kolesarski rally od Celja do Rimskih toplic, katerega se je udeležilo 82 tekmovalcev, 10 članskih ekip, 3 ekipe starejših članov in članic, je bil tudi uradni zaključek športnih iger. Organizator Ob ZTK Celje je nato za vse udeležence pripravil prijetno osvežitev v kopalnem bazenu in v restavraciji »Pošta« svečano proglasitev zmagovalcev in podelitev plaket z družabnim večerom.

V spomladanskem delu sind. športnih iger so bile na sporedu sledeče panoge: smučanje, šah, namizni tenis, mali nogomet, streljanje, odbojka in kolesarjenje.

Vrstni red- člani: 1. EMO 137 točk, 2-3. Železarna Štore in Cinkarna 131, 4. Libela 119,5 itd. Tekmovanja se je udeležilo kar 35 sindikalnih organizacij, kar pomeni viden napredek.

Starejši člani: 1.-2. Emo in Cinkarna 27 točk, 3. Železarna Štore 26, 4. Celjski tisk 24 itd. Tu se je borilo za naslov najboljšega 16 sindikalnih moštev.

V zadnji disciplini - kolesarjenju je med člani zmagala Cinkarna, pri starejših članih in članicah pa Klima.

Kljub raznim težavam in navzlic slabemu vremenu se je obširno tekmovanje po zaslugi ObZTK odvijalo vzorno. Ena najbolj množičnih športnih manifestacij je končno v Celju našla svoje mesto in sposobnega organizatorja, kar smo pogrešali skozi vsa leta.

Člani delovnih kolektivov celjskega bazena so se z udejstvovanjem na teh igrah precej razživeli. Na svoj račun pa so prišli tudi številni gledalci. Tudi sam sem si ogledal številna srečanja in priznati moram, da sem se večkrat iz srca nasmejal dogajanjem na igriščih. Priča pa sem bil tudi smiselni in lepi igri, polni kolektivnega prizadevanja. Gotovo je, da bi si taka srečanja lahko ogledali večkrat tudi športni trenerji in vodstva društev, in iz te pisane množice nastopajočih izpopolnjevali svoje vrste.

Če analiziramo prvi del sind. športnih iger v Celju opazimo, da so giganti celjske industrije: EMO, Cinkarna in Železarna Štore tudi sindikalne športne velesile. Ostali kolektivi niso uspeli ogroziti favoritov. Brez dvoma je tu odigrala zelo važno vlogo tudi pripravljenost in razumevanje gospodarskih organizacij, ki so omogočale svojim članom nakup najosnovnejših rekvizitov in opreme. Manjši celjski kolektivi, ki so se z malo upanja na uspeh vključili v igre, si zaradi sodelovanja in športne borbe zaslužijo še posebno priznanje.

EDO IŽANC

POLETNA ŠPORTNA ŠOLA DE ● POLETNA ŠPORTNA ŠOLA DE ● POLETNA ŠPORT

3. Znamo plavati?

V minulih dveh številkah našega tednika smo govorili v »Poletni športni šoli« o osnovnih načelih pouka plavanja in pa o potrebnih predvajah in igrah.

Danes se bomo dotaknili prsnega plavanja in nekaterih predvaj za ta najpogostejši način plavanja.

OPAZUJMO DOBRE PLAVALCE!

Običajno se naučijo samouki plavati kar po pasje. Včasih bočno ali pa prsno. Redkeje se zgodi, da bi se kdo sam naučil kolikor toliko pravilno kravljati.

Samouki plavajo bolj ali manj nepravilno in imajo pozneje velike težave z odpravljanjem napačnih gibov. Zato je najbolje, da natančno opazujemo dobre plavalce in jih skušamo posnemati.

Danes razlikujemo v tekmovalnem športu štiri tehnike plavanja: crawl, metuljček, hrbtno in prsno. Kot vemo, je najhitrejši crawl — svetovni rekord na 100 m je 52,9 sek., najpočasnejše pa je prsno plavanje (svetovni rekord na 100 m je 1:06,9).

Za začetnike je najlažje prsno plavanje. Vedeti pa moramo, da tudi ni napačno, če začne kdo kot začetnik s crawlom ali s hrbtnim plavanjem.

Uporabna prednost prsnega plavanja je v tem, da zmoremo že po nekaj tednih vadbe preplavati večje razdalje. Prednost crawla pa je v tem, da je hitrejši. Pionirjem in pionirkam svetujemo, da se nauče obeh načinov plavanja.

PRSNO PLAVANJE

Za začetek opazujmo izurjenega plavalca, ki leži v vodi in se v prsnem plavanju poteguje naprej. Opazujmo ga najprej z višjega mesta, nato pa še od strani. Opazujmo natančno, da bomo dobili jasno predstavo o vsem: o gibih z rokami, o gibih z nogami in o legi telesa.

Kaj smo videli?

Opazili smo, da vleče z rokami narazen, da se nekoliko poteguje, nato pa spet mirno potiska roke naprej v izhodni položaj. Če bi potegovanje ali vlečenje z rokami analizirali, bi ugotovili, da se plavalec najprej potegne, nato skrči roke in jih spet potisne naprej.

In zdaj skušajmo ugotoviti, kaj dela z nogami. Prvi vtis je, da plava z nogami kakor žaba. Noge v kolenih simetrično pokrči, nato pa sune nazaj in jih ponovno stegne. To je zelo učinkovit gib, ki požene plavalca naravnost naprej.

Kakšna pa je lega telesa pri prsnem plavanju? Nad vodno gladino je samo del glave, telo je lepo iztegnjeno, noge so za spoznanje v nižji legi kakor trup.

PREDVAJE Z ROKAMI

V vodi, ki sega do pasu, se razkoračimo in predklonimo tako globoko, da potopimo trup in nam je tudi brada v vodi. Roke iztegnemo naprej, dlani so obrnjene dol. Iz tega položaja potegnemo z rokami narazen in nekoliko dol — proti koncu potega skrčimo roke tako, da pridejo dlani pod brado, komolci pa k prsnemu košu. Nato potisnemo roke naprej v začetni položaj in jih za hip zadržimo.

Pri gibih z rokami lahko štejemo »ena in dve«. Na »ena« potegnemo z rokami, na »in« jih skrčimo, na »dve« pa jih potisnemo naprej v začetni položaj. Ritem izvajanja naj bo počasen. Čutiti moramo, da nas na »ena«, ko potegnemo z rokami, vleče naprej. Če delamo pravilno, nas zares tako potegne, da moramo napraviti v vodi korak naprej.

(Prihodnjič bomo spregovorili o potrebnih predvajah z nogami in uskladitvi gibov rok in nog.

ZOBNA KREMA
Signal
TRAJNO VARUJE VAŠE ZOBE
Ne oklevajte! Še danes kupite odlično zobno kremo »SIGNAL« — svetovni izdelek. Vsebuje med drugim HEKSAKLOROFEN in fosfate.
Za Jugoslavijo izdeluje VEDROG — Ljubljana

Tokrat smo opisali, kako preživljajo pasje dneve tisti, ki se hodijo kopat s kopalnim vlakom na Reko in Opatijo. Naš posnetek pa je s Pinete pri Novigradu, kjer ima mnogo slovenskih delovnih kolektivov svoje počitniške domove. Več o tem, kako slovenski delavci preživljajo dopust na tej obali, boste lahko zvedeli iz reportaže v prihodnji številki Delavske enotnosti

Majhna družina zaposli s 1. septembrom

— GOSPODINJSKO POMOČNICO

Lepa soba s kopalnico, zelo dober zaslužek.

En dan v tednu prost.

K ponudbi priložite svojo fotografijo.

Ponudbo naslovite na:

Blackburne — Isola
Unterleitenweg 22
A 6370 Kitzbühel
(Tirol)
(Österreich)

Interesentke opozarjamo, da morajo zaposlitev urediti preko pristojnega zavoda za zaposlovanje.

Kavarna s kopališčem

zaposli

— pomočnico za delo v bifeju in v gospodinjstvu

Zaželeno je delno znanje nemščine.

Dober zaslužek, urejen delovni čas.

Nastop službe po dogovoru. Ponudbe naslovite na:

Café & Hallenbad
Armin Schmid
CH 8731 Ricken (SG.)
(Schweiz)

Interesentke opozarjamo, da morajo zaposlitev urediti preko pristojnega zavoda za zaposlovanje.

S KOPALNIM VLAKOM NA REKO IN V OPATIJO

Kopanje v morju... in v lastnem znoju

Vsako nedeljo ob 7.05 odpelje z ljubljanske železniške postaje v Opatijo in na Reko popularni kopalni vlak ● Z vlakom se vsako nedeljo odpelje na Jadran nekaj tisoč kopalcev iz Ljubljane in okoliških krajev, med njimi je največ ljubljanskih delavcev in študentov ● Ali je na ta način kopanje v morju res najcenejše? ● Zakaj ne vozi podoben vlak tudi k slovenskemu morju, v Koper, Ankaran, ko je že do tja speljana železnica?

Nedelja, 27. julija.

Na ljubljanski železniški postaji je bilo tega jutra izredno živahno. Samo še za novo leto ali kak pomembnejši državni praznik, ko je več dni prostih, je tako.

Avtobusi, prepolni, odhajajo proti morju. V glavnem proti slovenskemu morju.

Večina ljudi pa v tej uri hiti na vlak, na kopalni vlak, ki vsako nedeljo že nekaj let zapored vozi v Opatijo in na Reko kopalce iz Ljubljane in okoliških krajev. Nekateri so prišli celo iz Zagorja, Trbovelj, Hrastnika...

VOŽNJA Z VLAKOM

Slovenski železničarji so se res izkazali, ko so si izmislili, če lahko tako rečem, kopalni vlak. V skoraj manj kot dveh urah, vlak se ustavi le v Postojni in Pivki, te pripeljejo na morje. Točneje, pripeljejo te na železniško postajo Opatija-Matulji in Reka. Pa še 25 odstotkov popusta so omogočili vsem, ki potujejo s kopalnim vlakom, če kupijo povratno vozovnico. Povratna karta od Ljubljane do Reke velja s 25 % popustom nekaj manj kot 20 N-dinarjev. Res ni veliko za razmeroma dolgo relacijo, če pomislim, da velja samo do Novega mesta in nič nazaj, dobrih 8 N-dinarjev. Zraven cenenega potovanja pa moram vsekakor omeniti tudi udobno vožnjo z sodobnim električnim vlakom. Res kot bi švignil! Malo klepeta pa zagledaš modrino našega Jadrana!

NA ŽELEZNIŠKI POSTAJI OPATIJA-MATULJI

Avtor tega zapisa je izstopil z večino kopalcev nekaj pred deveto uro na železniški postaji Opatija-Matulji. Nekaj kopalcev se je odpeljalo naprej proti Reki. Pravzaprav sem to ugotovil že prej, ko je sprevodnik na vlaku z na hitro izvedeno anketo poskušal preceniti, kdo gre na Reko in kdo v Opatijo; za tiste namreč, ki so šli na Reko, je bilo treba organizirati še prevoz do najbližjega kopališča. To pa je v nekaj kilometrov oddaljeni Kraljevici.

»Le 6 novih dinarjev velja povratna vozovnica od Reke do Kraljevice,« je propagiral sprevodnik...

Večina pa je le izstopila na železniški postaji Opatija-Matulji.

Bržčas je to nedeljo mnogo kopalcev prvič potovalo s kopalnim vlakom. To sem lahko sklepal po tem, ker so me mnogi spraševali, kje se lahko v Opatiji kopajo, kje lahko kaj pojedo, ali je na kopališčih organizirano tako, da ne bilo kakšnih nevšečnosti.

Težko sem jim odgovarjal, saj sem se tudi sam prvič peljal s kopalnim vlakom v Opatijo. Toda iz prejšnjih izkušenj v tem letovišču sem jim zagotavljal, da je v Opatiji vse v najlepšem redu, da imajo lepa kopališča, da je tu dovolj restavracij, hotelov.

Toda že na železniški postaji nas je čakalo presenečenje. Zelo neprijetno presenečenje, kajti pred postajo smo našteli le tri ali štiri avtobuse, last reškega podjetja »Avtotrolej«, ki vozijo na rednih linijah v mestnem prometu, nas pa se je vsulo z vlaka kot mravljincev. Boj za mesto v avtobusu in za prevoz sploh se je začel z vso ostrino. Zase vem, da sem zmagal.

Bili smo nekje na sredi med železniško postajo Opatija- Matulji in našim ciljem, ko sem slišal vzklike neke ženske:

»Ali se hočete premakniti, saj popolnoma visite na meni... tako težko diham...«

Res, ob tem, ko se je živo srebro že ob devetih dopoldne povzpelo tja do 30 stopinj Celzija in ob taki gneči v avtobusu, je tudi meni začelo primanjkovati kisika, čeprav prijatelji trdijo, da nekaj zdržim. Ko smo pa v Opatiji izstopili pred glavnim kopališčem »Slatina«, na katerem je že mrgolelo kopalcev, nam je bilo vsem neprijetno, kajti dodobra smo se že okopali v lastnem znoju. Naše obleke pa so izgledale temu primerno.

NA KOPALIŠČU 38 STOPINJ V SENCI

Drugo presenečenje je bilo, ko sem z drugimi, morja željnimi kopalci, na vročini, ki je ni kazila niti najmanjša senčica, čakal v vrsti na vstopnico za kopališče. Kaže, da je opatijskim turističnim delavcem in upravi kopališča vseeno, ali ima le-to samo en vhod. Za nas pa, ki smo že skoraj omedlevali od vročine, bi v tem primeru komaj zadostovalo deset vhodov.

Za 350 starih dinarjev te slednjič le spustijo na kopališče. Za ta denar pa ti odprejo tudi kabino, da se lahko preoblečeš, z obveznim opozorilom:

»Kar imate vrednih stvari, jih ne puščajte v kabini...«

Zdaj je nastal nov problem: kje dobiti prostor na kopališču, saj se je trlo na obali na tisoče kopalcev, navsezadnje, kje dobiti prostor v vodi, kajti opatijsko kopališče je ograjeno... Čez mrežo pa noben kopalec ne upa, tudi če bi mogel.

Medtem se je živo srebro na kopališču dvignilo že na 38 stopinj. Z mano vred so tudi drugi boli trpeli na tej vročini, kot pa počivali in uživali, za kar so pravzaprav prišli. Skušal sem dobiti senčnik. Prijazni možakar, ki skrbi za senčnike, mi je enostavno odvrnil:

»Ni jih več...«

»Pa zakaj jih več ne nabavite?« sem sitnaril.

»Ej, to pa ni moja stvar, vprašajte na upravi...«

Pogovor sva tako kaj hitro zaključila.

KDO GRE S KOPALNIM VLAKOM NA MORJE?

Že na vlaku sem opazil, da je največ kopalcev, ki hodijo s kopalnim vlakom na morje, iz delavskih družin, največ iz takih, ki jim družinski proračun za zdaj še ni omogočil, da bi si lahko kupili fička in se z njim vozili na morje.

»Pa nikar ne mislite, da si ga ne bi mogli kupiti,« se je pohvalil možakar, ki je sedel nasproti. Zraven pa je bila še žena in triletna hčerkica. Zaposlen je v Toplarni, žena pa dela na železnici. Vsaj tako sem lahko razbral iz pogovora. »Na morje hodimo zato z vlakom, ker si gradimo družinsko hišico. In vsak dinar vtaknemo v bajto. Toda popolnoma uničiti ob gradnji hiše se le nočemo. Zaradi tega jo mahnemo vsaj vsako tretjo nedeljo na morje ali v hribe,« se je razgovoril možakar.

Nataša Valjavec, ki je zaposlena v nabavnem oddelku kranjske Iskre, pa je povedala:

»Kopalni vlak mi je zato všeč, ker je to najhitrejši in najcenejši prevoz na morje. Letos sem že četrto nedeljo v Opatiji. Res je, da je malo teže s prevozi iz železniške postaje do Opatije, a se še kar da potrpeti...«

Meta Burger, mlada ekonomistka iz Ljubljane, pa je potožila:

»Zakaj železnica ne organizira kopalnega vlaka tudi na slovensko obalo. V Koper, Ankaran, kamor je tudi speljana železnica. Prepričana sem, da bi veliko kopalcev iz Ljubljane prav s tem vlakom odšlo na morje. Lani je menda vozil, ne vem, zakaj ga letos ne organizirajo...?«

Naj kar takoj odgovorim Meti in vsem tistim, ki pogrešajo kopalni vlak na slovensko obalo, da ne vozi zaradi tega, ker proga v Koper še ni tako tehnično izpopolnjena, da bi lahko uspešno organizirali tudi potniški promet. Približno tak odgovor sem dobil na železnici.

Medtem ko sem se pogovarjal s številnimi kopalci na kopališču, so se kazalci na uri pomaknili na pol četrto. Premišljeval sem, kaj naj storim; ali naj še uro in pol počakam na kopališču in se potem spet v še hujši gneči in še ob večji vročini spravim z avtobusom na železniško postajo ali pa naj takoj odidem, čeprav je do odhoda vlaka še skoraj tri ure.

Odločil sem se za zadnje in potem še skoraj tri ure čakal na železniški postaji Opatija-Matulji. Sem si mislil, boljše je tako, kot še enkrat doživeti jutranjo »predstavo« v avtobusu. Mnogi so mislili enako! In precej se nas je še pred prihodom vlaka nabralo v gostilnici na železniški postaji.

Sam sem hotel poplakniti grenkobo opatijskih cen, a kot kaže so tudi drugi tako mislili. V bifeju nad kopališčem »Slatina« v Opatiji sem si namreč naročil grenko črno kavo in pravo limonado, za ta zapitek pa so mi zaračunali kar 14 N-dinarjev. Če so se zmotili, ne vem. Toda na vprašanje, če sem s tem denarjem še komu plačal pijačo, so mi odvrnili, da je le moja toliko veljala.

Sosed, tudi iz Ljubljane, ki je zdaj ob točilni mizi zvrnil steklenico piva, je zanj odštel toliko, da bi si v Ljubljani pri Mercatorju za ta denar lahko kupil vsaj štiri steklenice piva.

To mi je vzelo vsako upanje, da bi se lahko odžejal.

OPATIJA ME ZLEPA NE BO VIDELA

Brez vsakršnih večjih ambicij sem vse tole zapisal.

Predvsem pa ne z namenom, da bi hotel kogarkoli odvrniti od tega, da bi šel s kopalnim vlakom v Opatijo. Skušal sem, seveda na omejenem prostoru, naslikati razmere, kakršne so na kopalnem vlaku in seveda potem v Opatiji. Niti nisem še vsega zapisal. Tako sem zamolčal, da je voda v kopališču »Slatina« na nekaterih mestih prej podobna gnojnici kot pa čisti morski vodi. In še kaj bi imel povedati, a se bojim, da mi bo kdo očital kritizerstvo, zato: vsa čast slovenskim železničarjem, ki so si omislili kopalni vlak in vsa kritika tistim, ki bi morali poskrbeti za udobnejši in ne nazadnje, varnejši prevoz od vlaka do Opatije, tistim, ki skrbijo za razmere na kopališču, predvsem pa tistim, ki so si izmislili take cene, da jih še direktorski žep ne zmore.

MILAN ŽIVKOVIČ

PODOBE NAŠEGA ČASA

NA PRAKSI

— Že spet ti novinarji! No, pa naj vstopi, Štefka! Oho, vi, da ste novinar?!

— Ne, nisem, tovariš predsednik. Hočem reči, zajecija Matjaž — rad bi postal, če bo mogoče. Zato sem zaprosil za počitniško prakso pri časopisu Naš list in so me vzeli, ker jih je veliko na morju. Čeprav, so mi rekli, je kriminal najbolj kuranten in pa nesreče, tudi družbene problematike ne gre zanemarjati. In so mi naročili, naj vas zaprosim za aktualen intervju.

— A tako! No, mladim sem vedno rad pomagal, naj bo! Tudi sam sem bil nekoč mlad in sem rad brcal žogo. Težko je priti do kruha, kaj? Kar vprašuj!

— Kaj mislite, tov. predsednik, o razvoju samoupravljanja v vaši občini?

— Mislim, mladi tovariš, da ga je treba poglobiti...

— Kako, prosim?

— Poglobiti, sem rekel.

— Hvala lepa, tovariš predsednik. Kako pa se pri vas uveljavlja nagrajevanje po delu?

— Po delu? Ja, še kar! Vendar pa situacija na tem področju družbenega delovanja ni povsem zadovoljiva. Mislim, da je treba nagrajevanje po delu permanentno izpopolnjevati.

— Kako, tovariš predsednik?

— Predvsem v vsebinskem smislu. Zelo napak bi bilo, če bi se zadovoljevali z doseženimi rezultati na tem področju našega družbenega delovanja in se uspavali.

— Kakšno pa je vaše stališče v zvezi s konfliktnimi situacijami, tovariš predsednik?

— Mislim, da so predvsem posledica premalo učinkovite dejavnosti naših subjektivnih sil v pogojih samoupravljanja in delitve po delu. O tem pa se mišljenja še niso v celoti izkristalizirala. Jaz na primer stojim odločno na stališču, da moramo začeti odstranjevati vzroke negativnih pogojev, ne pa njihove posledice. Nasploh se vse premalo ukvarjamo z vzroki negativnih družbenih pojavov. Ja, kar zapišite: vse premalo!

— Dovolite mi še zadnje vprašanje, tovariš predsednik: kako ocenjujete politično situacijo v občini?

— Mislim, da je ustrezna. Pri nas imamo registrirane le tri kamione z nad pet ton nosilnosti, medtem ko naši prosvetni delavci še nimajo vseh izpitov in zato ne zahtevajo višjih plač.

— Želite še kaj posebnega sporočiti delovnim ljudem oz. občanom?

— Ja, zapišite, da jim želim mnogo delovnih uspehov tako pri poglabljanju samoupravljanja kot pri stalnem izpopolnjevanju nagrajevanja po delu in preprečevanja konfliktnih situacij v okolju njihovega dela in življenja.

*

— Dobro je zaoral, prikima predsednik volilne komisije in pomaha s časopisom Naš list sobesednikoma pod nosom. — Jaz sem bil ves čas prepričan, da bo na liniji, ne kot vidva, ki sta govorila, da ga forsirajo neformalne grupe mimo SZDL.

— Tudi midva nisva mislila, da bo skrenil; bala sva se le, da ne bo šel z glavo skozi zid. No, ta nevarnost še vedno eksistira.

— Po čem sklepaš?

— Kaj ni rekel, da se premalo ukvarjava z vzroki negativnih pojavov?!

— Na kaj pa, misliš, je ciljal s tem?

— Mislim, da je ciljal na naše pavšalne davčne obveznosti za opravljanje obrti...

— Kaj še! Jaz pa mislim, da še malo ni mislil na nas, ampak je kar vso misel vzel iz kakšnega republiškega govora.

— O, samo, da bi bilo to res!

— Verjemi, da je! Brez skrbi bodi.

VINKO BLATNIK

GOSKIX.

MEDNARODNI GORENJSKI SEJEM

V KRANJU, OD 8. DO 19. AVGUSTA 1969

Potrošniška in komercialna prodaja blaga široke potrošnje,
vsak večer zabavni program in vsak dan ob 18. uri modna revija